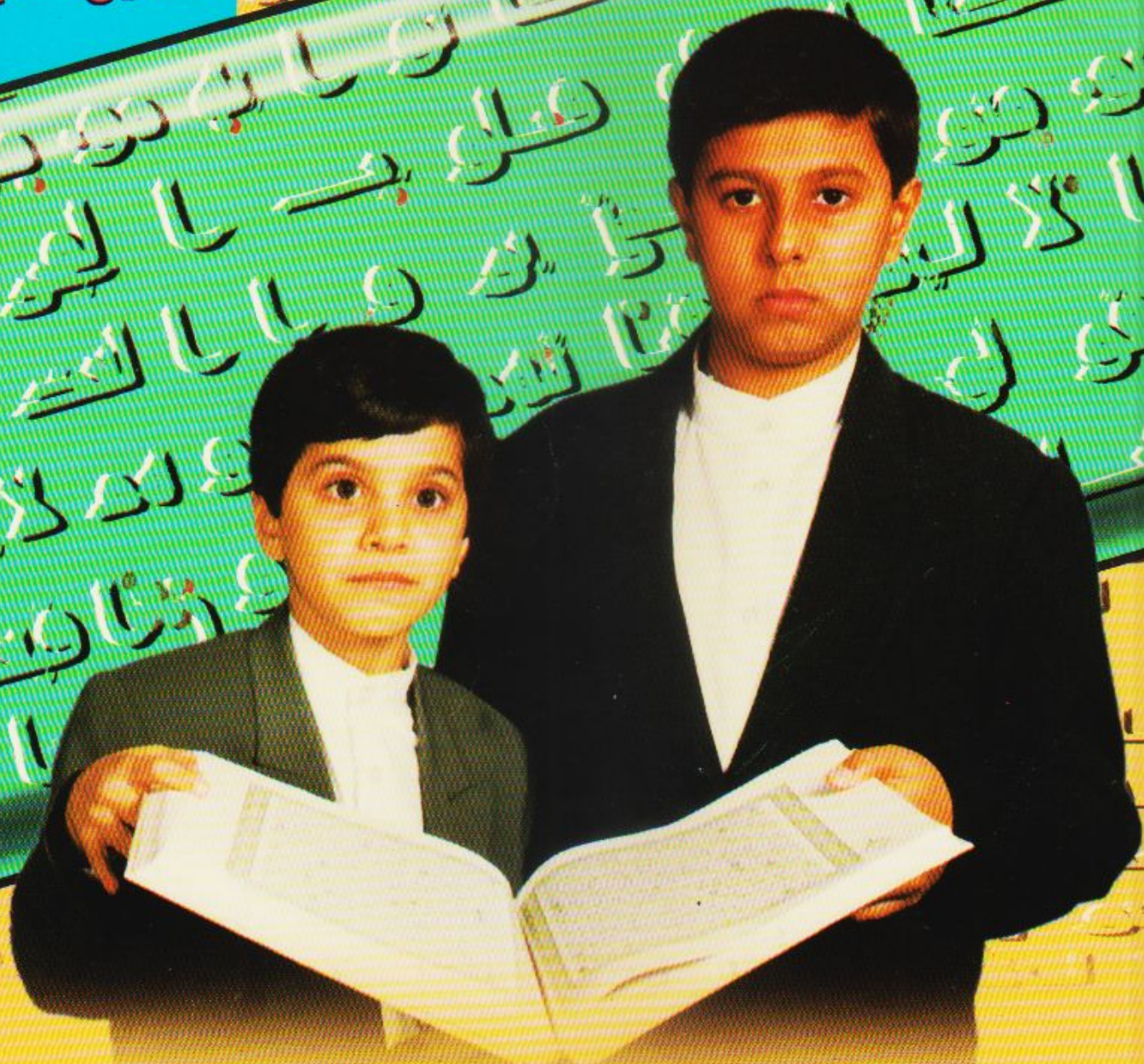

حسین صالح

عاشقان قرآن

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ .

انتشارات مرکز فرهنگی شهید مدرس

۱۳۷۷

هر گونه استفاده از عکسهای این کتاب در مطبوعات و... به هر شکل ممنوع می‌باشد و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

انتشارات مرکز فرهنگی شهید مدرس

اسلام‌آباد : خیابان مسجد سید ، خدمات فرهنگی فدک ، تلفن ۲۰۵۴۸۵

عاشقان قرآن

نویسنده / حسین صالح

طرح جلد و صفحه‌آرایی / محسن زمانی

حروفچینی / سجّاد

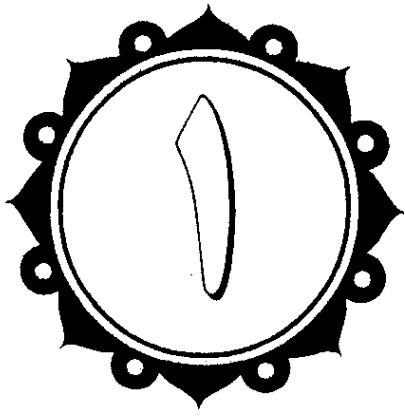
چاپ اول / ۱۳۷۷ ، ۶۰۰۰ جلد

قیمت / ۳۹۰ تومان

همه حقوق محفوظ است.

شابک ۲-۵-۹۱۵۶۸-۹۶۴-۲-۵-91568-964-ISBN

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ / انتشارات در راه حق

عاشقان قرآن

حسین صالح

به پیشگاه مقدّس و مطهّر

«امام جواد علیه السلام»

که در سن کودکی

«امامت و ولایت»

را عهده‌دار شدند

تقدیم می‌گردد.

سخنی با خوانندگان گرامی

با لطف و عنایت خداوند متعال و توجهات حضرت بقیة الله الاعظم - حضرت مهدی (عج) - به منظور ادای دین و تکلیف نسبت به انقلاب اسلامی و آرمانهای امام راحل علیه السلام و خون شهدای گرانقدر و همچنین با توجه به رهنمودهای مقام معظم رهبری در راستای ترویج و گسترش فرهنگ قرآنی و تربیت نسلی قرآنی و پویا به نوشتن کتاب «خردسالترین دانشمند» مبادرت ورزیدم که به زندگی خردسالترین حافظ کل قرآن مجید - سید محمد حسین طباطبایی (علم الهدی) - اختصاص داشت.

این کتاب با استقبال کم نظیر مردم مؤمن و قرآن دوست ایران اسلامی و حتی مسلمانان خارج از کشور مواجه شد که ظرف مدت بسیار کوتاهی موجبات چاپهای مکرر این کتاب به زبان فارسی و ترجمه آن به زبانهای زنده دنیا از جمله عربی و انگلیسی فراهم آمد.

در ادامه این راه و در پی شناساندن این گلهای قرآنی برآن شدم تا در حد توانایی خویش یک «اثر قرآنی» که در آن با «نونهای قرآنی» همچون «علم الهدی» نیز آشنا می شویم، به جامعه اسلامیمان تقدیم کنم. این «نونهای قرآنی» گوهرهای بی نظیر پرورش یافته در صدف قرآن و عترت هستند، حاملان قرآن، مهمانان

ضیافت‌الله^۱ و همراهان سفیران الهی^۲؛ آنان که دائماً مشغول صحبت با پروردگارانند^۳ و دل‌هایشان بهار است و خرم با اندیشیدن به قرآن^۴ و آشیانه آنها همیشه نورانی است به نور قرآن^۵؛ آشیانه پرخیر و برکتی که برای اهل آسمان آنگونه که ستارگان آسمان بر اهل زمین نورافشانی می‌کنند، نور می‌دهد.^۶

کسانی که در این عصر غفلت‌زدگی، نظرگاهشان فقط و فقط خداست و برای نسل کنونی مظهر اراده و همت‌اند. حضور این «نون‌هالان قرآنی» در هر کجا عطر روح افزا و نسیم دل‌انگیز کلام وحی را حمل می‌کند و اینان به حق «اعجاز قرآن در عصر حاضر هستند»^۷ و برآند تا «موج عظیم قرآنی در کشور ایجاد نمایند».^۸

این کتاب از دو بخش کلی تشکیل یافته که این دو بخش، هر یک به تنهایی کامل است و هر بخش شامل چهار فصل می‌باشد:

بخش اول به آشنایی با «نون‌هالان قرآنی» اختصاص داده شده است.

بخش دوم به «عظمت قرآن مجید»، «اهمیت قرائت، حفظ و تدبیر آیات الهی» و نیز لزوم «قرآنی کردن خانواده و جامعه» اختصاص یافته است. البته مطالب این

۱- پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: این قرآن ضیافت خداوند است پس ضیافتش را چندانکه توانید بیاموزید.

مجمع البیان ۱۶/۱

۲- امام صادق علیهما السلام فرمودند: حافظ قرآن که آن را به کار بندد، همراه سفیران الهی که کرم و نیکی پیشه آنهاست خواهد بود.

۳- پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: هرگاه یکی از شما دوست بدارد با پروردگارش سخن بگوید قرآن بخواند.

۴- امام علی علیهما السلام فرمودند: در حقایق قرآن تفقه و اندیشه کنید زیرا که قرآن بهار و خرمی دل‌هاست. نهج البلاغه / ۱۶۴، خطبه ۱۱۰

۵- پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: خانه‌های خود را با تلاوت قرآن نورانی کنید. اصول کافی ۶۱۰/۲

۶- پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: هرخانه‌ای که در آن زیاد قرآن تلاوت شود، خیر و برکت در آن افزون می‌گردد و اهل آن در وسعت قرار می‌گیرند و آن خانه برای اهل آسمان نورافشانی می‌کند، آنگونه که ستارگان برای اهل زمین نور می‌دهند. اصول کافی ۴۴۶/۲

۷ و ۸ - بیانات مقام معظم رهبری حضرت آیه الله العظمی خامنه‌ای - مد ظله العالی -؛ به نقل از روزنامه رسالت، تاریخ ۱۳۷۷/۴/۸ ص ۶.

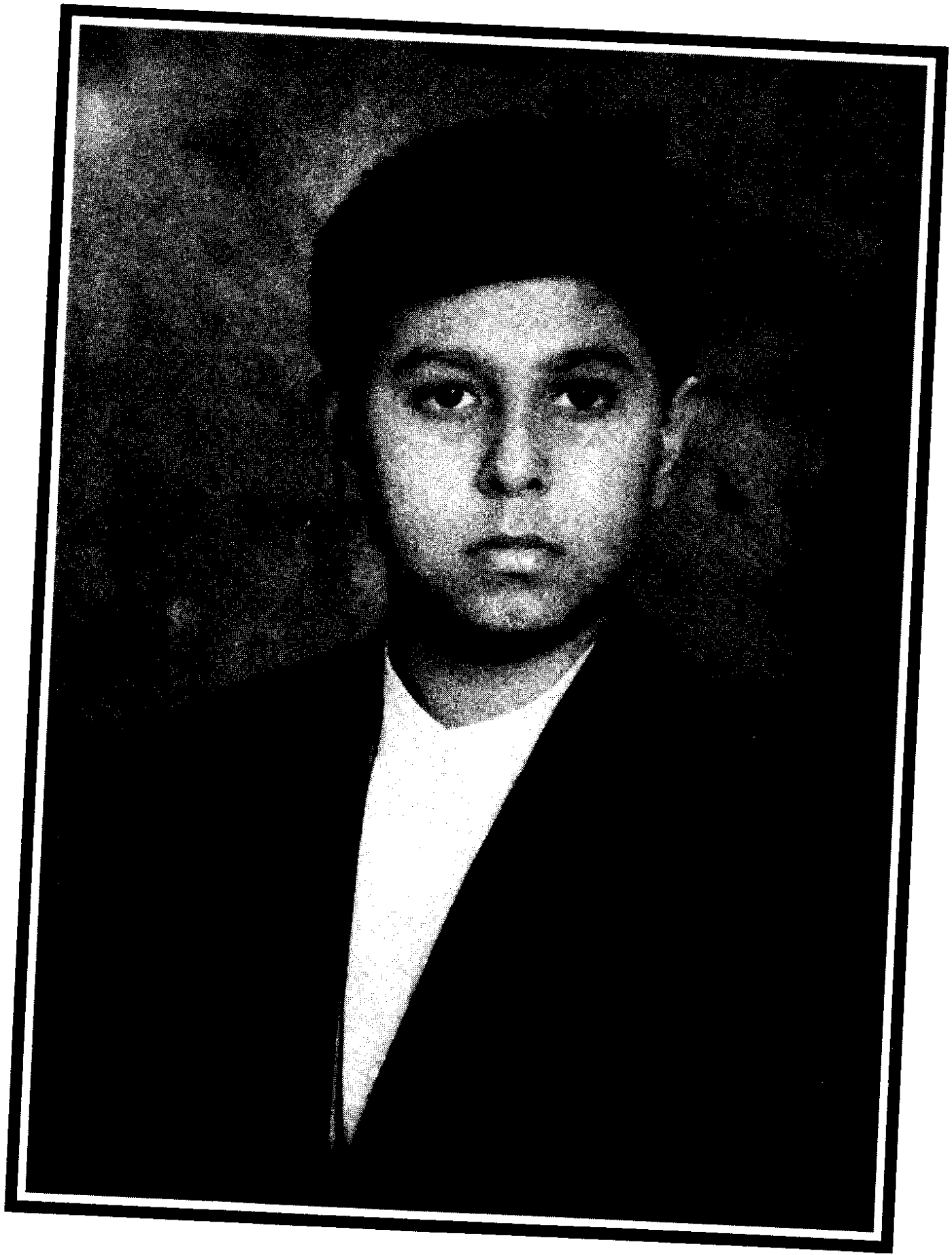
فصل‌ها به هم مربوط و در خدمت هدف کلی و نهایی این کتاب هستند.
در پایان از آنان که در پدید آمدن این اثر یاریم کردند به ویژه حجة الاسلام حاج
سید محمد مهدی طباطبایی - مسئول مؤسسه جامعة القرآن الکریم و پدر خردسالترین
حافظ قرآن کریم - که این کتاب را به دقت مورد مطالعه قرار داده و پیشنهادات
ارزنده‌ای ارائه دادند، بی نهایت سپاسگزارم.

اللهم وفقنا لما تحب و ترضی

حسین صالح

قم - تابستان ۷۷

بخش اوّل

آشنایی با نونهالان قرآنی

دانشگاه الهی

در اینجا سخن از «نونهالان قرآنی» به میان می‌آید که برادر و خواهر هستند و در یک خانواده پرورش یافته‌اند.

«نونهالان قرآنی» خانواده، «محمدصادق وزیری»، دوازده ساله^۱ و حافظ کل قرآن، «زهرا وزیری» ده ساله^۲ و حافظ کل قرآن و «فاطمه وزیری» پنج ساله^۳ و حافظ بیش از پنج جزء قرآن^۴، هستند.

محمدصادق فرزند اول خانواده از هشت سالگی فعالیت قرآنی خود را شروع کرد. زهرا فرزند دوم خانواده از پنج سالگی و فاطمه فرزند سوم خانواده خیلی زودتر از برادر و خواهرش شروع به حفظ قرآن کرد.

پدر و مادر خانواده در منزل محیطی گرم و عاطفی ایجاد کردند. صوت دلنشین قرآن همیشه در آن طنین‌انداز بود و نوای دل‌انگیز آن کودکان را مجذوب خود

۱- متولد ۱۳۶۵ ه. ش.

۲- متولد ۱۳۶۷ ه. ش.

۳- متولد ۱۳۷۲ ه. ش.

۴- تا تابستان ۱۳۷۷.

می‌ساخت و موجب می‌شد با میل و علاقه قلبی به سوی قرآن کشیده شوند؛ پدر و مادر هم به حق استادان کارآموده‌ای برای پرورش و شکوفایی استعداد آنان بودند. به گفته پدر به جهت اینکه مادر ارتباط نزدیکتری با کودکان داشته، نقش وی در پرورش آنها بیش از هشتاد درصد بوده است.

«نونه‌الان قرآنی» در زندگی دارای برنامه‌ریزی منظمی هستند؛ سرحال و شادابند و بازیهای گروهی را دوست دارند. مطالعاتشان کاملاً منظم و با برنامه‌ریزی دقیقی است و هرگز باعث خستگی و خمودگی آنها نمی‌شود؛ از هر فرصتی برای بازی کردن استفاده می‌کنند.

همانطور که والدین برای احراز مدارج بالای علمی توسط فرزندان، از هیچ کوششی فروگذار نمی‌کنند، و همیشه نگران اُفت تحصیلی فرزندان خود هستند، باید برای تربیت و پرورش معنوی آنها ارزش و اهمیت بیشتری قائل شوند. این موضوعی است که این خانواده به عنوان اصلی مطمئن آن را پذیرفته و به کار بسته‌اند.

محمدصادق انس با قرآن را در شکوفا شدن استعدادهای نهفته‌اش بسیار تأثیرگذار می‌داند. او قرآن را یار و یاور خانواده و یک دانشگاه الهی می‌خواند و عشق به قرآن را مصونیت از هرگونه بلا می‌داند. وی در ابتدا به کندی پیش می‌رفت و خود را کم‌استعداد و ناتوان در یادگیری می‌پنداشت، اما کم‌کم با مانوس شدن به قرآن و توسل به ائمه هدی علیهم‌السلام مشکلات را به جان و دل خرید و با صبر و استقامت به حفظ کامل قرآن مجید (با اطلاعات قرآنی گوناگون) نائل شد!!!

او در راه کسب اجتهاد و تفقه در دین گام برمی‌دارد و بر آن است تا یکی از صاحب‌نظران علوم دینی شود.

بلبل عاشق تو عمر خواه که آخر باغ شود سبز و شاخ گل به بر آید
زهرها همچون برادرش دارای همین توانایی‌هاست و فاطمه خردسال نیز علاوه بر حفظ پنج جزء قرآن به صورت موضوعی، خطبه حضرت زهرا علیها‌السلام، اطلاعاتی راجع به معصومین علیهم‌السلام و چند دعا را نیز از بر دارد.

زیباترین لحظات وقتی است که انسان فاطمه خانم خردسال را هنگام پاسخگویی

به سؤالات قرآنی می‌بیند. خواندن بزرگترین سوره‌ها و آیات قرآن و پاسخگویی به سؤالات گوناگون در موضوعات مختلف، هر بیننده‌ای را شیفته و مجذوب خود می‌سازد تا جایی که این غنچه نوشکفته استاد برادر و خواهر بزرگترش نام گرفته است.

باش تا صبح دولتت بدمد   کاین هنوز از نتایج سحر است

خادمان و مبلغان قرآن

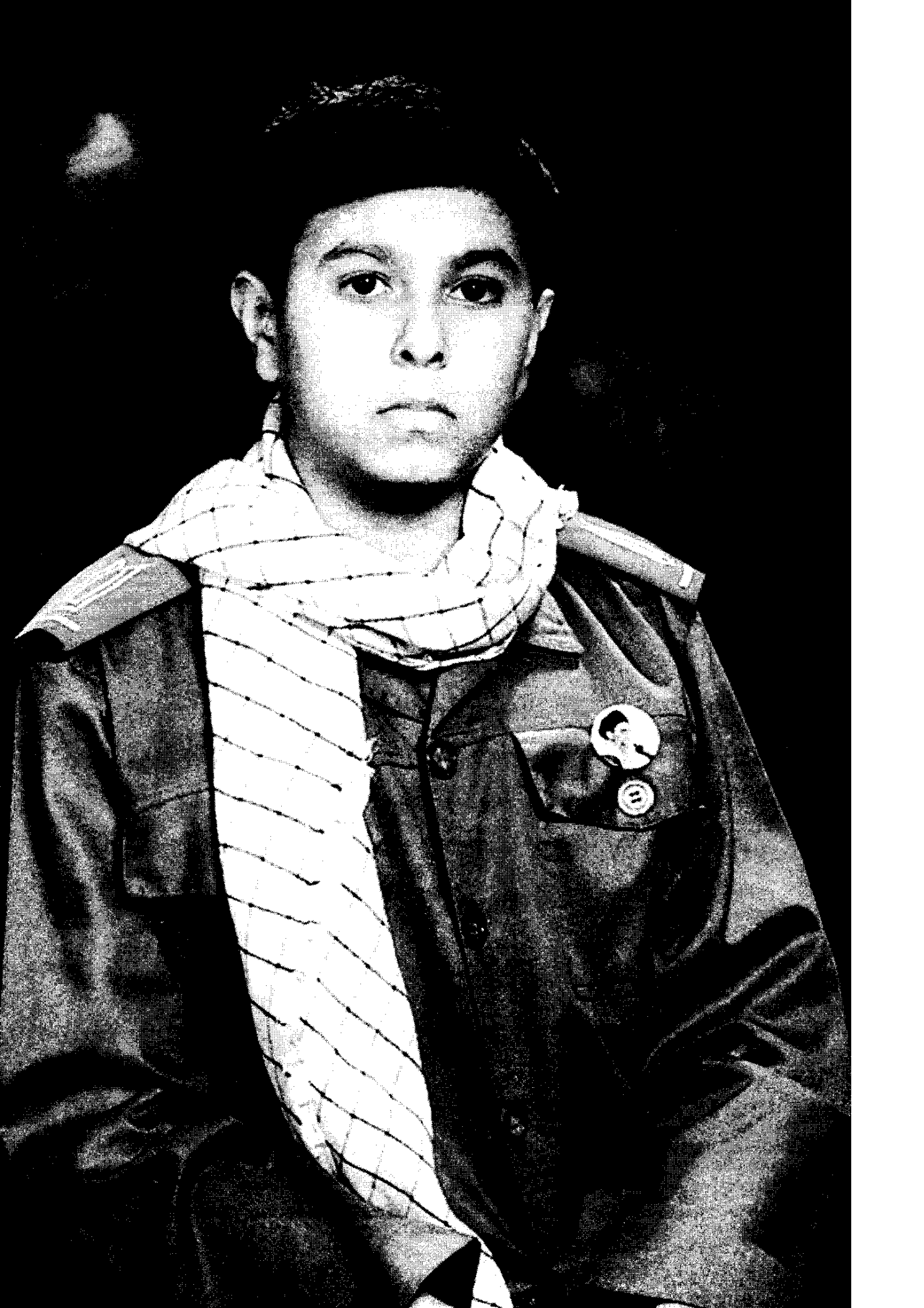
«نونهالانِ قرآنی» هرگز خود را حافظ قرآن نمی‌دانند آنها می‌گویند: «ما خادم قرآنیم و قرآن حافظ ماست. شما قطره را دریا می‌بینید. ما از قطره هم کمتریم. ما چنین کردیم، نتیجه این شد؛ حال شما چه خواهید کرد؟ هر کس با شیوه‌ای که ما به کار برده‌ایم، شروع به حفظ قرآن مجید کند، به همین مهارتها دست خواهد یافت؛ هرگز قرآن را فراموش نخواهد کرد و از ذهنش پاک نخواهد شد حتی اگر عمداً قصد کند که آن را فراموش نماید!»

از مهمترین دلایلی که باعث می‌شود انسان به حفظ قرآن رو نیاورد، آن است که خود و استعدادهای درونی‌اش را دست کم می‌گیرد. «هرکس که خود را بشناسد خدای خود را شناخته است»؛ این بیانگر مقام والای انسان و عظمت استعدادهای درونی اوست.

«نونهالانِ قرآنی»، مرحوم «کربلایی کاظم کریمی» و افرادی از این قبیل را تنها معجزه قرآن و اهل بیت می‌دانند. چرا که «کربلایی کاظم» با این که هرگز سواد نداشت به لطف خدا و توجهات معصومین علیهم‌السلام در یک لحظه حافظ کل قرآن مجید شد و مورد توجه همگان قرار گرفت.^۱

۱- برای اطلاعات بیشتر، مطالعه کتاب «کربلایی کاظم» نوشته نجم‌السادات طباطبایی، منتشر شده از سوی نشر طالا توصیه می‌شود.

بی نظیرترین حافظان جهان

«تسلط شگرف این کودکان در سطح جهان بی نظیر است^۱». آنها علاوه بر این که قرآن مجید را حفظ هستند و می‌توانند آن را با شیوه‌های گوناگونی همچون ضربدری، مربعی و دوره‌ای^۲ و از آخر به اول قرائت کنند - که کمتر حافظی در سطح جهان با شیوه‌های مذکور می‌تواند قرآن را قرائت کند - بلکه همه شماره آیه‌ها، صفحه‌ها، جزءها و حزب‌ها را می‌دانند؛ نه تنها می‌توانند بگویند فلان کلمه در کدام سوره و کدام جزء و کدام آیه است، بلکه می‌توانند بگویند که آن کلمه در کدام صفحه و سطر قرار گرفته و چندمین کلمه است. نه تنها می‌توانند بگویند کلمه‌ای در کدام جزء، کدام سوره، کدام صفحه و کدام سطر است، بلکه می‌توانند حتی حرکتی را که مدّ نظر کسی باشد، بگویند در کجای قرآن، یعنی کدام جزء، کدام سوره، کدام صفحه و کدام سطر واقع است و اینکه چندمین کلمه سطر و چندمین حرکت کلمه، مدّ نظر است.

مؤید این همه تبخّر و تسلط روشهایی است که به صورت رمزهای عددی بین پدر و فرزند قرار داده شده است. تمرین و تکرار مداوم آیات الهی و به کار بردن روشهای صحیح حفظ موجب شده است تا شعار این حافظان خردسال اینچنین باشد: «ساده‌ترین کار در دنیا حفظ قرآن مجید و سخت‌ترین کار فراموش کردن آن است.» آنها درباره تسلطی که در حفظ دارند می‌گویند: «همانطور که هیچ‌کس تعداد انگشتان دست خود را فراموش نمی‌کند، حافظ قرآن هم با به کارگیری روشهای صحیح حفظ قرآن می‌تواند بی‌درنگ از هر جای قرآن که اراده کند، قرائت کند و هرگز مرتکب اشتباهی نشود.»

۱- حجة الاسلام سید محمد مهدی طباطبایی - پدر خردسالترین حافظ قرآن کریم - به عنوان یکی از

استادان حفظ قرآن مجید «نحوه و سبک» حفظ این کودکان را بی‌نظیر دانسته‌اند. به نقل از روزنامه

جمهوری اسلامی، ۷۲/۵/۶، ص ۱۴

۲- این شیوه‌ها در همین کتاب توضیح داده خواهد شد.

توانائی‌ها و روش‌ها

غنیة نوشکفته

فاطمه از دو سالگی شروع به حفظ کلام‌الله مجید کرده است. او ظرف مدت کوتاهی تعدادی از سوره‌های آخر قرآن، سوره حمد و سوره بقره را حفظ نمود. فاطمه سوره بقره را با ترجمه، بصورت موضوعی حفظ کرده است؛ او می‌تواند درباره موضوعات مختلف که در سوره بقره از آن سخن به میان آمده همچون: بشارت به بهشت، نماز، نماز جماعت، حج، روزه، جهاد، نیکی به پدر و مادر، قرض، داستان حضرت آدم و حوی، داستان حضرت موسی علیه السلام و قوم بنی اسرائیل، علاوه بر قرائت آیه مربوطه و ترجمه آن، یک یا چند حدیث با ترجمه در ارتباط با آن موضوع بیان کند.

فاطمه همچنین دعا برای سلامتی امام زمان علیه السلام، اسامی چهارده معصوم علیهم السلام، تعدادی از دعاها و احادیث و روایات و خطبه حضرت زهرا علیها السلام را حفظ می‌باشد؛ ان شاء الله قبل از ورود به دبستان حافظ کل قرآن مجید خواهد شد.

گل‌های قرآنی

محمد صادق و زهرا هر دو قرآن مجید را با اطلاعات قرآنی گوناگونی (عددی،

توضیحی، تفسیری) حفظ نموده‌اند. به علاوه با مطالعه کتاب‌های مختلف در زمینه علوم و معارف اسلامی می‌توانند آیات الهی را با روایات این کتاب‌ها به صورت موضوعی تطبیق نمایند.

توانایی‌های محمد صادق و زهرا در پنج قسمت توضیح داده می‌شود. فراگیری سه قسمت نخست را بیشتر برای تنوع و جلوگیری از خستگی ذهنی و دو قسمت بعد را اصل و پایه کار می‌دانند:

✓ قسمت اول: اطلاعات کل قرآن مجید به شکل عددی

الف این قسمت شامل تعداد کل جزءها، حزبها، سوره‌ها، آیه‌ها، کلمه‌ها، حرفها و حرکت‌ها می‌شود؛ اگر از محمد صادق یا زهرا هر یک از موارد بالا پرسیده شود، در جواب خواهند گفت که چند بار در قرآن مجید آمده است و همچنین اگر تعداد یکی از موارد بالا پرسیده شود، در جواب خواهند گفت که رقم مربوط به چیست. به عنوان مثال اگر سؤال شود که قرآن چند فتحه دارد؟ خواهند گفت: ۵۳۲۴۳ و اگر سؤال شود که عدد ۵۳۲۴۳ مربوط به چیست؟ خواهند گفت: تعداد فتحه‌های قرآن مجید

ب اطلاعات مربوط به ۲۸ حرف زبان عربی از الف تا یاء؛ اگر بین حروف الفبا و اعداد یک تا بیست و هشت یک تناظر یک به یک برقرار شود، سپس از محمد صادق و زهرا فرضاً سؤال شود که نوزدهمین حرف الفبا کدام است؟ می‌گویند: حرف «غین» که ۱۲۲۱ بار در قرآن آمده است. همچنین اگر «برعکس» سؤال شود چه حرفی ۲۴۵۷۹ بار در قرآن آمده است؟ در پاسخ خواهند گفت: حرف «یاء» که شماره ۲۸ می‌باشد.

✓ قسمت دوم: اطلاعات مربوط به کل سوره‌های قرآن

الف «نام» و «شماره سوره‌ها» و آیه یا آیه‌هایی که نام هر سوره در آن آمده است؛ به این صورت که اگر شماره یکی از سوره‌های قرآن از ۱ تا ۱۱۴ را به زهرا و محمد صادق گفته شود، آنها با دادن آدرس آیه‌ای که نام سوره در آن آمده است آن

را تلاوت می‌کنند و با تکرار نام سوره هنگام تلاوت، نام سوره را مشخص می‌کنند. به عنوان مثال اگر سؤال شود که نهمین سوره قرآن چه سوره‌ای است؟ پاسخ خواهند داد: صفحه ۲۰۳ آیه ۱۰۴ و شروع به خواندن آیه می‌کنند و پس از وقف بر کلمه «التوبه»، دوباره از همین کلمه تلاوت را ادامه می‌دهند و به این صورت مشخص می‌شود که سوره نهم قرآن، سوره «توبه» است. همچنین اگر نام سوره گفته شود، شماره سوره و آدرس آیه مربوط به نام سوره را خواهند گفت.

ب اطلاعات سوره‌ها؛ هرگاه از محمد صادق و زهرا خواسته شود که اطلاعاتی در مورد یکی از سوره‌های قرآن در اختیار شما بگذارند، آنها علاوه بر ذکر شماره سوره، معنی، تعداد آیه‌ها، کلمه‌ها، حروف، رکوعها و حزب‌های سوره، ترتیب، محل و شأن نزول سوره را بیان می‌کنند و آیاتی از سوره را که خارج از محل سوره نازل گردیده مثل «مینی»، «عرفات» یا جای دیگر را مشخص می‌کنند. همچنین می‌گویند که این سوره در چه جزء یا جزءهایی واقع شده است و چند صفحه دارد و از چه صفحه‌ای شروع و در چه صفحه‌ای پایان یافته است. به علاوه اگر خواسته شود که چند سوره قبل یا بعد از سوره مورد نظر را نام ببرند فوراً چنین خواهند کرد.

✓ قسمت سوم: اطلاعات مربوط به صفحات قرآن

اگر شماره صفحه‌ای از قرآن کریم (به خط عثمان طه که ۶۰۴ صفحه است) نام برده شود، محمد صادق و زهرا پس از اینکه مشخص می‌کنند که این صفحه در سمت راست یا چپ واقع شده، به سوره و جزء مورد نظر اشاره می‌کنند. همچنین می‌توانند آیات آن صفحه را از بالا به پایین صفحه، از پایین به بالا، از چپ به راست، از راست به چپ، به شکل ضربدری، مربعی، دایره‌ای و... تلاوت نمایند:

مثال: اگر صفحه‌ای از قرآن مجید مانند صفحه ۴۱۴ نام برده شود، محمد صادق و

زهرا خواهند گفت:

● صفحه سمت چپ

● سوره لقمان

- شماره آیه از بالا به پائین ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳ و ۳۴
- از پائین به بالا: ۳۴ و ۳۳ و ۳۲ و ۳۱ و ۳۰ و ۲۹؛ اگر خواسته شود که این صفحه را از پائین به بالا قرائت کنند با در نظر داشتن شماره آیات برای آنها بسیار ساده است.
- اگر از محمد صادق و زهرا خواسته شود که بصورت «ضربدری» تلاوت کنند، به ترتیب آیه‌های ۲۰، ۳۴، ۲۸ و ۲۹ را تلاوت می‌کنند.
- اگر خواسته شود که با شیوه مربعی آیات را تلاوت کنند به ترتیب آیه‌های ۲۰، ۲۹، ۳۴ و ۲۸ را می‌خوانند.
- در تلاوت دایره‌ای به ترتیب آیه‌ها ۲۰ و ۲۱ و ۲۲ و ۲۳ و ۲۴ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۷ و ۲۸ و ۳۴ و ۳۳ و ۳۲ و ۳۱ و ۳۰ و ۲۹ یا بر عکس از ۲۹ و... و ۲۰ را قرائت می‌کنند.
- اگر خواسته شود که از پائین به بالای صفحه با ذکر شماره هر آیه، به ابتدای آیه‌ها اشاره کنند در این صفحه اینچنین پاسخگو خواهند بود:

۳۴ ان الله

۳۳ یا ایها الناس

۳۲ و اذا

۳۱ الم تر

۳۰ ذلک

۲۹ الم تر

که این کار بدون ذکر شماره هم برایشان امکان پذیر است.

پاسخگویی به موارد بالا آن قدر با سرعت و دقت و با تسلط فراوان انجام می‌شود که واقعاً باعث اعجاب همگان است؛ این کودکان بی‌درنگ و بدون هرگونه راهنمایی، پاسخگوی سؤالات قرآنی هستند. با آنکه بخاطر تلاش و پشتکار فراوان، بسیار به حفظ قرآن مجید و روایات مسلط هستند ولی همیشه قبل از پاسخگویی به سؤالات بخاطر اینکه به هنگام اجرای برنامه هرگز دچار خطا و اشتباه نشوند، همیشه به خدای متعال توکل می‌کنند و به ائمه اطهار علیهم‌السلام متوسل می‌شوند.

✓ قسمت چهارم : مفاهیم قرآن کریم

این قسمت که شامل پنج قسمت جداگانه است، بیشتر مورد توجه «نونهلان قرآنی» واقع شده است:

الف موضوعهای قرآنی، آیات الاحکام، مسائل شرعی و تطبیق آیات با

احادیث و روایات

محمد صادق و زهرا تاکنون درباره موضوعات فراوانی مطالعه کرده‌اند و آیات و احادیث مربوط به هر موضوعی را با خواندن متن، ترجمه می‌نمایند.

هر موضوعی که مطرح شود، ابتدا اگر موضوع کلی باشد به موضوعهای جزئی تبدیل می‌کنند و در هر زمینه‌ای که انتخاب شود، با ذکر شماره صفحه، شماره آیه و نام سوره، آیه یا آیه‌های مربوط به آن را تلاوت و ترجمه می‌نمایند و سپس با استناد به کتب حدیث که مورد مطالعه قرار داده‌اند، احادیث و روایات مربوط به موضوع را با بیان آدرس و مشخصات کامل و حتی سلسله راویان حدیث می‌خوانند و ترجمه می‌نمایند.

مثال: اگر موضوع «نماز» مطرح شود، زهرا و محمد صادق خواهند پرسید: چه نمازی مورد نظر است؟ نماز یومیه، نماز جمعه، نماز شب، نماز استسقاء یا...؟

اگر نماز یومیه انتخاب شود، خواهند پرسید: آیا فقط در مورد خود نماز سؤال مطرح است یا در مورد مقدمات نماز، وقت نماز، مقارنات نماز یا...؟

اگر مقدمات نماز انتخاب شود، خواهند پرسید: درباره کدامیک از این شاخه‌های ذیل سؤال مطرح است: طهارت، وقت‌شناسی، قبله‌شناسی، مکان، لباس نمازگزار یا...؟

اگر در مورد طهارت سؤال مطرح باشد، خواهند پرسید: کدام طهارت؟ وضو، غسل یا تیمم؟

وقتی کوچکترین جزء موضوع برگزیده شد، آیات و روایات را با ذکر آدرس دقیق می‌خوانند و ترجمه می‌کنند.

محمد صادق و زهرا درباره بعضی از موضوعها مثل نماز، شهادت، ولایت، علم و دانش و... می‌توانند یکی دو ساعت یکسره و بدون وقفه آیات قرآن کریم، احادیث و روایات مربوط به موضوع را با استناد به کتابهایی که مورد مطالعه قرار داده‌اند، بیان کنند، ترجمه نمایند و آدرس هر کدام را مشخص کنند.

ب ب داستانهای قرآنی

محمد صادق و زهرا در این زمینه بسیار تلاش کرده‌اند و بیش از ۹۰ داستان قرآنی را با موضوع آن فرا گرفته‌اند. در رابطه با هر موضوع که خواسته شود، با مشخص کردن آدرس آیه‌های مربوط، پس از تلاوت و ترجمه آیات، داستان آن را تعریف می‌کنند و نتیجه‌گیری می‌کنند. به عنوان مثال اگر خواسته شود در مورد معاد و زنده شدن مرده‌ها در روز قیامت برای شما داستانی تعریف کنند، محمد صادق و زهرا، ابتدا آیه ۲۵۹ سوره بقره را تلاوت و ترجمه می‌نمایند. سپس سرگذشت حضرت عزیر را بیان کرده و نتیجه‌گیری می‌کنند.

ج ج تفسیر مختصر

در این زمینه تاکنون بیش از ۵۰۰ آیه را مورد بررسی قرار داده‌اند. ابتدا ترجمه تحت اللفظی آیه و سپس توضیحاتی را در مورد آیات بیان می‌کنند.

د د حرفه‌های مختلف

زهرا و محمد صادق تاکنون آیاتی درباره بیش از پنجاه حرفه از جمله: معلمی، کشاورزی، دامداری، بنایی، خیاطی، آشپزی، آرایشگری، نجاری، آهنگری را در قرآن مورد بررسی قرار داده‌اند.

ه ه دعاهای قرآنی با ترجمه

تاکنون بیش از ۵۶ دعای قرآنی را به صورت موضوعی مورد بررسی قرار داده‌اند. در باره هر موضوعی که سؤال شود، آیه‌ای را که به صورت دعا آمده است تلاوت می‌کنند و آدرس و ترجمه آن را بیان می‌کنند.

✓ قسمت پنجم : واژه‌های قرآنی

زهرا و محمد صادق واژه‌های گوناگونی از قبیل: اسامی افراد، ایام هفته، انواع جنگها، کالاها، اسامی حیوانات، سبزیجات، رنگهای گوناگون، اعضای بدن و... را مورد مطالعه و بررسی قرار داده‌اند؛ هر واژه‌ای که نام برده شود، خواهند گفت که چند بار در قرآن ذکر شده است، و ضمناً معانی مختلف آن واژه را بیان خواهند کرد.

حافظه شگفت‌انگیز بشر

مطالبی که در اینجا ذکر شده برای بسیاری از افراد تا به چشم خویش نبینند باورکردنی نیست. اگر چه این مطالب بسیار بسیار مختصر و متناسب با حوصله خوانندگان نوشته شده و از بسیاری از توانایی‌های این کودکان صرف‌نظر شده است. حتی «باورهای قلبی» آنها به جهت آنکه این کتاب (از نظر بعضی خوانندگان) حالت شعاری به خود نگیرد ذکر نشده است.

سوالاتی از این قبیل مطرح می‌شود که «آیا حفظ و بررسی این همه مطالب گوناگون ممکن است؟ آیا ذهن انسان گنجایش این همه مطالب را دارد؟ آیا مغز متحمل فشار زیادی نمی‌شود؟»

با آنکه بسیاری از مردم «نونه‌الان قرآنی» را نابغه به حساب می‌آورند، آنها نه تنها خود را نابغه نمی‌دانند بلکه همیشه به تحقیق گروهی از دانشمندان استناد می‌کنند: «دانشمندان معتقدند که حافظه انسان گنجایش ده‌هزار میلیارد کلمه دارد. به عبارت دیگر حافظه انسان می‌تواند صد میلیون کتاب ششصد صفحه‌ای را در خود جای دهد.»^۱ آنها می‌گویند: «با توجه به این مطلب اگر شخصی قرآن کریم را که ۶۰۴ صفحه (با خط عثمان طه) دارد، حفظ کند فقط در حدود یک‌صد میلیونیم $\left(\frac{1}{1000000000}\right)$ از ذهنش را پر کرده است و چه خوب است که همه مسلمانان با حفظ قرآن ذهن خویش را نورانی کنند و قدرت پذیرش و یادگیری حافظه را بیشتر و بیشتر نمایند.

۱- مجله دانشمند، سال دوم، شماره ۶، ص ۹.

این کودکان نه تنها قرآن بلکه کتابهای بسیاری را نیز مطالعه و حفظ نموده‌اند. در این باره می‌گویند: (با توجه به آن تحقیق ذکر شده) اگر ما حتی صد کتاب ۶۰۰ صفحه را هم حفظ باشیم، تازه یک میلیونیم (۱/۱۰۰۰۰۰۰) از ظرفیت حافظه ما اشغال شده است؛ باید به ظرفیت‌های خالی در حافظه نگریست که خیلی خیلی از قسمت‌های اشغال شده بیشتر است!!!

«نونهالان قرآنی» تنها در مطالعات و تحقیقات قرآنی خود به حافظه خود متکی نبوده‌اند بلکه همیشه علاوه بر تلاش و پشتکار فراوان، برنامه‌ریزی منظم و همت وافر به ائمه هدی علیهم‌السلام و شهدا و کسانی که اسلام مرهون ایثارگری و فداکاری آنهاست هم متوسل شده‌اند. به گونه‌ای که به هنگام حفظ، مرور یا بررسی هر قسمت از قرآن مجید یا روایات، ثواب این عمل را به یکی از ۷۲ شهید کربلای حسینی یا دیگر شهدای اسلام و امام راحل (ره) تقدیم کرده‌اند.

آنها معتقدند که ائمه هدی علیهم‌السلام و شهدا در این دنیا هم به انسان کمک می‌کنند و در پرتو این کمک، انسان به نتایج غیر قابل تصور دست می‌یابد.

آنچه لازمه حفظ قرآن است

«نونهالان قرآنی» عواملی چون خلوص نیت، یقین به لطف و رحمت الهی، اعتماد به نفس، استفاده بهینه از وقت، همت، استمرار و استقامت، تلاش و پشتکار و برنامه‌ریزی منظم و عوامل دیگری همچون غذای ساده و حلال و دوری از گناهان را لازمه حفظ قرآن مجید می‌دانند.

آنها معتقدند که در راه حفظ قرآن علاقه تنها کافی نیست بلکه در این راه باید از بسیاری از امور که نسبت به قرآن و عظمت آن ناچیز است، گذشت؛ و عاشقانه گام برداشت.

روشهای حفظ قرآن

«نونهالان قرآنی» رعایت نکات زیر را در حفظ قرآن مجید بسیار مؤثر می‌دانند.

- ۱ - مأنوس بودن با قرآن مجید: تلاوت قرآن در هر روز و مطالعه کتاب‌های علوم قرآنی و تفاسیر قرآن.
- ۲ - تعلیم و تعلم قرآن.
- ۳ - عدم حفظ آیه یا صفحه‌ای دیگر قبل از تسلط کافی نسبت به حفظ محفوظات قبلی.
- ۴ - مرور آیات و بر طرف کردن هر گونه ایراد و اشکال در حفظ.
- ۵ - نوشتن آیات حفظ شده پس از حفظ.
- ۶ - قرار ندادن خود در چهار چوب زمانی خاص.

روشهای ارائه برنامه

«نونهلان قرآنی» به علت تسلط چشمگیری که در حفظ قرآن مجید دارند با روشهای گوناگونی به سؤالات حاضران در محافل قرآنی پاسخ می‌دهند. این روشها علاوه بر این که بیانگر تبخّر آنها در حفظ کلام‌الله مجید است موجب برانگیخته شدن احساسات حاضران در محافل قرآنی و عدم یکنواختی در اجرای برنامه‌های قرآنی می‌شود. کلیه این روشها از طریق انتقال یک رمز عددی قراردادی از طریق پدر به فرزندان امکان‌پذیر است. این رمزها بسیار ساده هستند اما عدم اطلاع از آنها ممکن است بعضی افراد کم دقت را به اشتباه بیندازد. رمزهایی که صد در صد جنبه ظاهری و حسی دارند:

✓ الف - اشاره آشکار :

به این صورت که مثلاً یکی از حاضران در محفل قرآنی بدون این که «نونهلان قرآنی» از طریق شنیدن یا دیدن متوجه شوند، موضوعی^۱ را با پدر آنها در میان می‌گذارد و از او می‌خواهد که این موضوع را یکی از فرزندان ایشان پاسخگو باشد. وی با استفاده از اشاره‌های روشن و آشکار، رمزهای عددی قراردادی را به یکی از

۱- موضوع یا مورد مطرح شده می‌تواند یکی از موارد زیر باشد: سوره، جزء، حزب، صفحه، آیه، سطر، کلمه، حرف یا حرکت.

فرزندان انتقال می‌دهد و کودک هم آن موضوع را پاسخگو خواهد بود.

✿ با یکی از روشهای زیر منظور و مقصود به کودک منتقل می‌شود:

۱ اسامی یک یا چند تن از شهدا که همیشه حاضران آنها را انتخاب می‌کنند،

پدر به گونه‌ای خاص تکرار می‌کند. چگونگی تکرار، بیانگر موضوع مورد سؤال است و این تکرارها بین پدر و فرزندان قراردادی است. کودک چه در مجلس حضور داشته باشد یا به گونه‌ای (مثلاً از طریق تلفن) فقط صدای پدر را بشنود و در مجلس قرآنی حضور نداشته باشد، با دقت و تسلط فراوان به مورد سؤال شده پاسخ می‌دهد.

۲ اشاره‌های دست پدر که چند رمز قراردادی و بیانگر صفحه و سطر و غیره

است، شیوه دیگری برای پاسخگویی است.

۳ ایجاد صدا به وسیله ضربات انگشت به میکروفن یا جسمی دیگر نیز مانند

موارد فوق بیانگر مورد سؤال شده از کودک است.

۴ اشاره با چشم از دیگر روشهاست. پدر موضوع سؤال شده را با پلک‌زدن و

حرکت چشم‌ها به جهت‌های مختلف به کودک می‌فهماند.

هر کس کدهای عددی قراردادی بین پدر و فرزندان را بکار ببرد، خود شخصاً می‌تواند با کودکان ارتباط برقرار کند؛ این در صورتی است که از این شیوه‌های اشاره آگاهی یابد.

شیوه‌هایی که موسوم به «روش اشاره» اند و پدر «نونها لان قرآنی» به کار می‌برد از بهترین شیوه‌های آموزشی به شمار می‌رود.

آقای سیدمحمد مهدی طباطبایی - پدر خردسالترین حافظ قرآن کریم - یکی از ابداع‌کنندگان (نوعی) شیوه اشاره است که تعداد اشاره‌های ابداعی ایشان در حدود نهصد عدد است که در یکی از دانشگاه‌های انگلستان به ثبت رسیده است. هم‌اکنون مؤسسه **جامعة القرآن الکریم** که یکی از مهمترین مراکز حفظ قرآن کریم در ایران به‌شمار می‌رود و مرکز اصلی آن در شهر مقدس قم است، با شیوه اشاره به کودکان خردسال، قرآن آموزش می‌دهد. این مرکز موفقیت‌های چشمگیری را با آموزش

کودکانی که ۵ تا ۷ سال داشته و به حفظ کامل قرآن مجید نزدیک می‌شوند، کسب کرده است. حافظان خردسال این مرکز در بین حافظان بیش از ۵۰۰ مرکز حفظ قرآن مجید در عربستان سعودی - به اذعان مسؤولان این مراکز - و مراکز بیشمار حفظ قرآن در پاکستان و مصر نمونه هستند و آموزش آنان بر پایه «شیوه اشاره» است.

✓ ب - اشاره ناآشکار :

حاضران در مجالس قرآنی به هیچ وجه متوجه اشاره‌های ناآشکار نمی‌شوند. پدر با ریزترین و دقیق‌ترین اشاره‌ها در حالی که در پاره‌ای از موارد پشت به کودکان و رو به حاضران می‌ایستد، سؤال حاضران را بدون هیچ حرکت آشکار و محسوسی^۱ از کودکان می‌پرسد. در حالی که حاضران در مجلس متوجه چشمان بسته پدر هستند پدر با حرکت شانه‌ها، پاها، آرنج، بازو و انگشتان به صورت ملایم و مهم‌تر از همه که هیچ‌کس به آن کمترین توجهی ندارد به وسیله دم و بازدم، سؤال حاضران را از کودکان می‌پرسد و به جایگاه موضوع سؤال شده اشاره می‌کند. نفس‌های عمیق او ممکن است بیانگر رقم صفحه مورد نظر باشد و نفس‌های دیگر سطر یا کلمه را عنوان می‌کند. (حتی اگر یکی از حاضران با پدر ارتباط برقرار کند و فقط به صورت شفاهی یا کتبی عنوان کند که هیچ سؤالی مد نظرش نیست، یکی از اشاره‌های ناآشکار پدر بیانگر این مطلب می‌باشد و کودک بی‌درنگ پاسخ خواهد داد که سؤالی مطرح نشده است.)

پس از این اشاره‌ها، کودکان با کمی دقت و به سرعت به خاطر تسلطی که در حفظ دارند به سؤال پاسخ می‌دهند.

۱- البته برای حاضران ناآشکار است و غیر محسوس جلوه می‌کند، در صورتی که کودکان کاملاً این اشاره‌های ریز را می‌بینند.

مفاهیم قرآنی

«نونهالان قرآنی» با دارا بودن اطلاعات عمومی قرآن مانند شماره آیات و صفحات، اطلاعات سوره‌ها، آیات و حتی خواندن آیات به ترتیب حروف الفبا و همچنین اطلاعات ویژه درباره کلمات از قبیل اسامی حیوانات، خوردنیها، آشامیدنیها، پوشاک، ایام هفته، ماه و سال، گیاهان، نجوم و غیره موجب شده‌اند که حاضران در محافل قرآنی به این موضوعات ذکر شده که بیشتر به الفاظ نورانی قرآن مربوط است، توجه پیدا کنند (البته شاید علت اصلی آن عدم مطالعه مردم باشد، چون آنها قبل از اجرای برنامه قرآنی از مردم می‌خواهند که درباره مفاهیم قرآنی هم از آنها سؤال شود). در بیشتر محافل قرآنی، زمان تعیین شده برای برنامه آنها با پرداختن به جنبه‌های لفظی به پایان می‌رسد و فرصتی باقی نمی‌ماند تا به جنبه‌های دیگر مثل مفاهیم قرآن که از اهمیت بیشتری برخوردار است پرداخته شود.

اهتمام ویژه «نونهالان قرآنی» نسبت به مفاهیم قرآن به حدی است که در اینجا مجال پرداختن به آن نیست. هرگز پرداختن به الفاظ نورانی قرآن آنها را از تلاش در راه یادگیری مفاهیم قرآن بی‌نیاز نکرده است.

آنها می‌توانند سؤالات حاضران در محافل قرآنی را با آیات و روایات پاسخگو باشند. ترجمه تحت‌اللفظی و تفسیر آیات را در حد قابل قبولی می‌دانند. در زمینه داستانها و دعاهای قرآنی بسیار کوشیده‌اند. موضوعات قرآنی را می‌توانند با روایات به صورت موضوعی تطبیق دهند. برنامه‌های اختصاصی آنها که متناسب با حرفه حاضران در محافل قرآنی می‌باشد، بیشتر بیانگر تلاش آنها در زمینه مفاهیم قرآن است.

درباره موضوعاتی که متناسب با اقشار مختلف همچون بانوان، معلمان، دانش‌آموزان، دانشجویان، کسبه، قضات، طلاب، نیروهای مسلح و مجرمان است، همچنین موضوعاتی همگانی همچون اصول دین، فروع دین و زندگی معصومین علیهم‌السلام در محافل قرآنی پاسخگوی سؤالات حاضران بوده‌اند.

سفرها

تنها جایزه

از آنجا که «نونهالان قرآنی» بیشتر جهت اجرای برنامه‌های قرآنی و بیان اصول و روشهای حفظ قرآن به محافل مختلف قرآنی دعوت می‌شوند همیشه خواهان یک جایزه هستند: از کسانی که برنامه را می‌بینند توقع دارند که با دقت به برنامه توجه کنند و در صورتی که مورد توجهشان واقع شد از همان وقت تصمیم جدی بگیرند که قرآن را حفظ کنند و فرزندان، دوستان و آشنایان خود را به حفظ قرآن تشویق نمایند. آنها در هر محفل قرآنی که برای پاسخگویی به سؤالات قرآنی قدم می‌گذارند، هدفشان فقط تبلیغ قرآن و اسلام و کسب رضای الهی است؛ اینکه مردم تشویق شوند و قرآن - معجزه جاودان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله - را حفظ کنند و به آن عمل نمایند، آرزوی قلبی «نونهالان قرآنی» و یکی از عللی است که در محافل قرآنی حتی در اقصی نقاط کشور حاضر می‌شوند.

«نونهالان قرآنی» که برآند تا «موج عظیم قرآنی در کشور ایجاد کنند»، در پی تبلیغ قرآن زحمات و دشواریهای سفر را به جان و دل می‌خرند. آنها برای اجرای برنامه‌های قرآنی به همه استانهای کشور، بسیاری از شهرها و بخش‌ها سفر کرده‌اند و مورد استقبال گرم مردم مؤمن و قرآن‌دوست قرار گرفته‌اند. محبت مردم نسبت به

خود را حاکی از عشق و علاقه فراوان مردم قرآندوست ایران اسلامی می‌دانند. از بین دعوت‌های بسیاری که از این نونهالان به عمل می‌آید یکی دو مورد پذیرفته می‌شود و آن دعوت‌هایی است که بیشتر جنبه عمومی داشته باشد و مردم بیشتری بتوانند از آنها استفاده کنند.

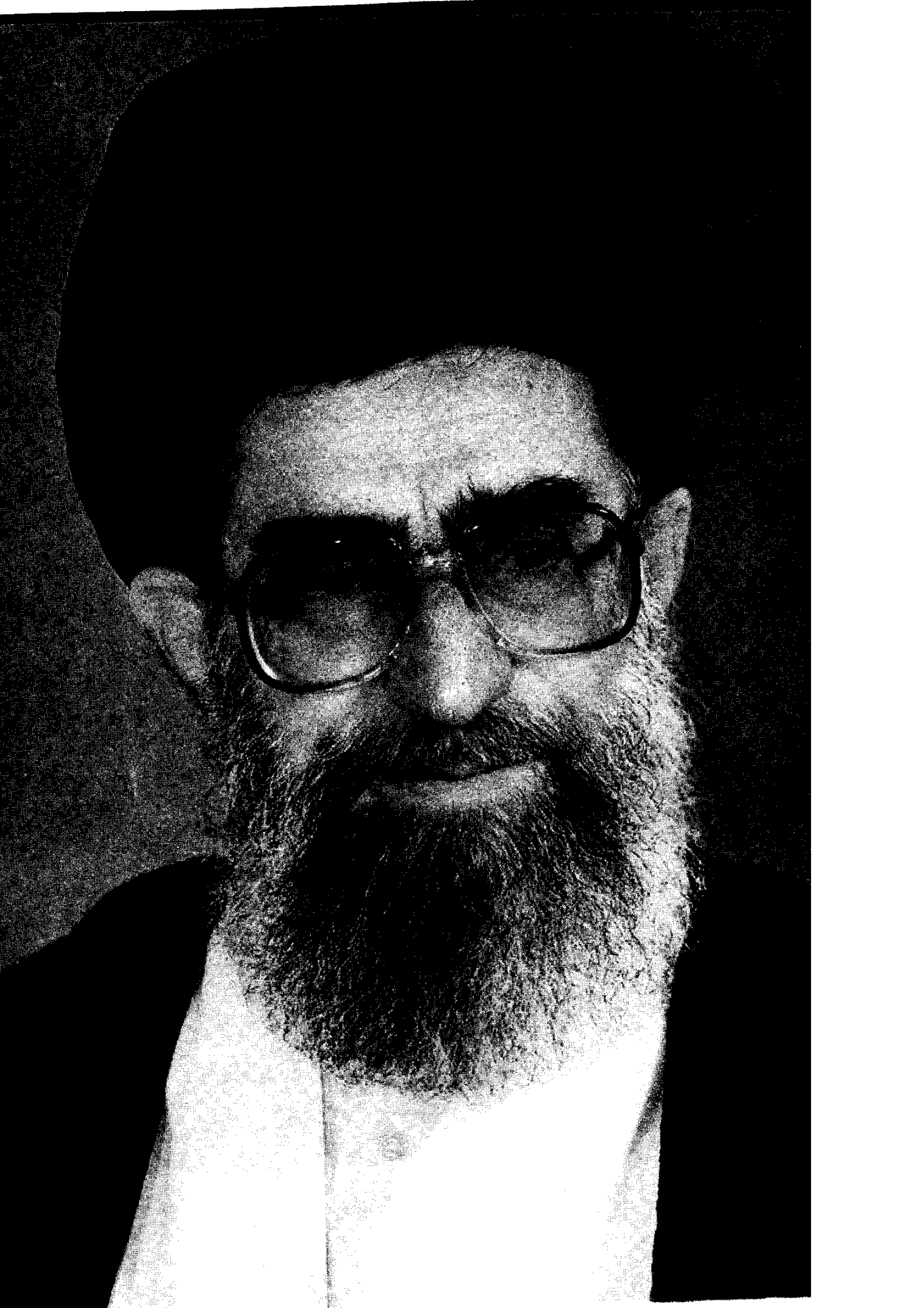
این «نونهالان قرآنی» چنان در تبلیغ قرآن عاشقانه گام برمی‌دارند که به عنوان نمونه در سال ۱۳۷۶ به حدود ۲۰۰ نقطه از میهن اسلامیمان سفر کرده‌اند. از جمله مراکزی که «نونهالان قرآنی» بیشتر مشتاقند که در آن حضور پیدا کنند، مراکز دانشگاهی است. مواجه شدن با استقبال پرشور دانشجویان موجبات این اشتیاق قلبی را فراهم آورده است. حضور آنها در مهمترین دانشگاه‌های کشور، همچون دانشگاه تهران، دانشگاه شهید بهشتی، دانشگاه صنعتی امیرکبیر، دانشگاه علم و صنعت ایران، دانشگاه علامه طباطبایی و دانشگاه اصفهان و دیگر دانشگاهها بسیار چشمگیر بوده است.

حضور در بعضی محافل قرآنی

۱	زیباترین حضور
---	---------------

در جلسه‌ای که در محضر مقام معظم رهبری - مدظله‌العالی - با حضور مسؤول مجمع حافظان قرآن کریم قم تشکیل شد، وی ضمن معرفی «نونهالان قرآنی» به ایشان، شروع به توضیح میزان تواناییهای محمدصادق نمود. رهبر انقلاب، محمد صادق را مورد لطف و عنایت خویش قرار داده و سپس چند سؤال از او پرسیدند. پس از آن نوبت زهرا رسید و او به همراه محمدصادق برنامه قرآنی کوتاهی در حضور ایشان اجرا نمودند^۱. نماز ظهر را به امامت رهبر انقلاب اقامه کردند در حالی که محمدصادق تکبیرگوی این نماز جماعت بود.

۱- در آن زمان فاطمه نوزادی بیش نبود.

در پایان رهبر معظم انقلاب آنها را مورد تشویق قرار دادند.

۲	مسابقات بین‌المللی قرآن کریم
---	------------------------------

بنا به دعوت سازمان اوقاف و امور خیریه در یازدهمین دوره مسابقات بین‌المللی قرآن کریم در حسینیه ارشاد، محمدصادق - فرزند بزرگ خانواده - پاسخگوی سؤالات قرآنی حاضران بود. او در آن زمان تنها در حدود ۲۰ جزء از قرآن کریم را با ۱۵ نوع اطلاعات قرآنی حفظ بود. سرعت و دقت او در پاسخ به سؤالات به همراه اطلاعات گوناگون در رابطه با آیه‌ها و سوره‌های قرآن مجید برای همه حاضران به ویژه شرکت‌کنندگان خارجی بسیار جالب و تحسین‌برانگیز بود.

۳	هشتمین کنفرانس وحدت اسلامی
---	----------------------------

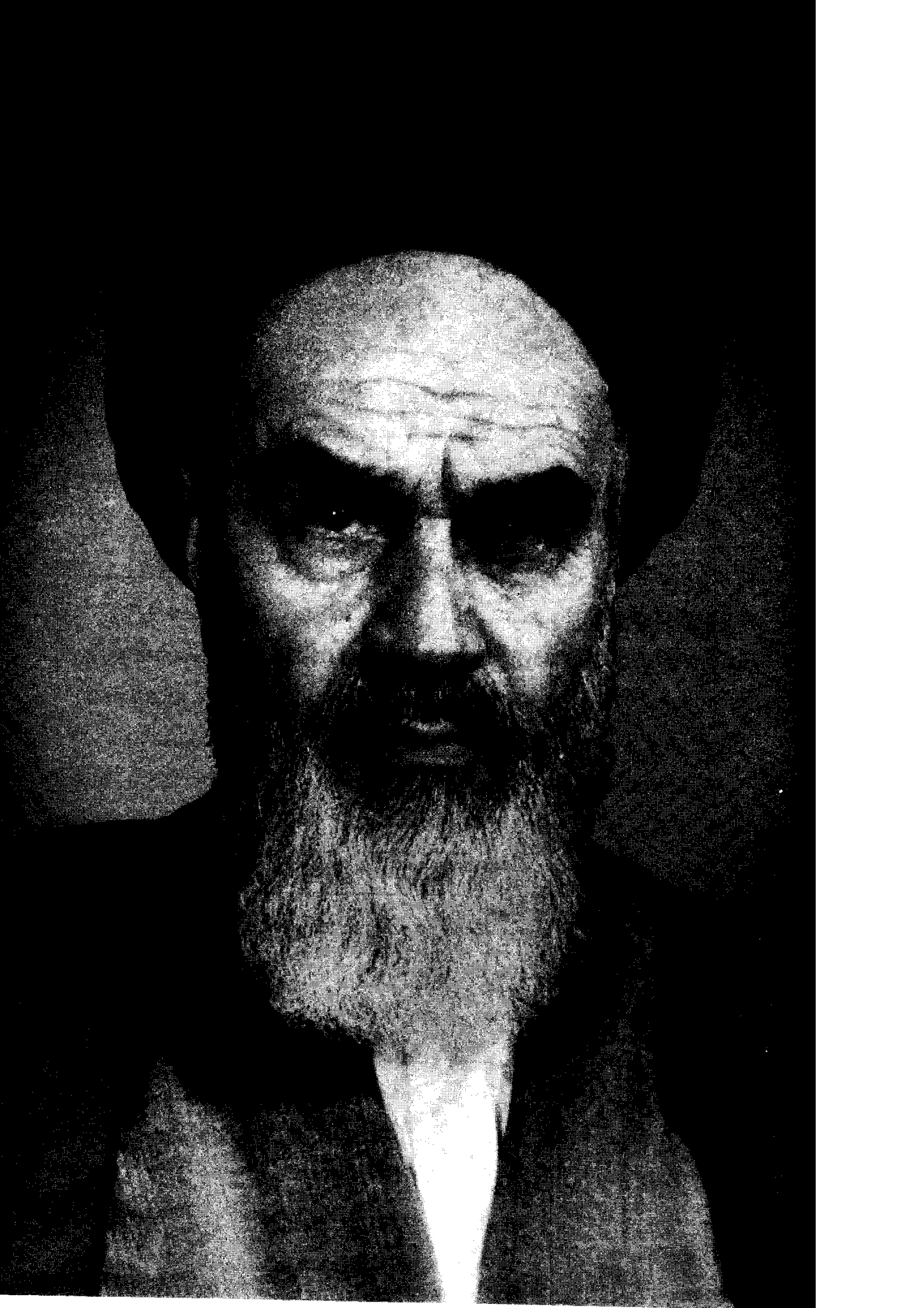
محمدصادق و زهرا در جمع مهمانان داخلی و خارجی به سؤالات قرآنی حاضران پاسخ دادند. جذابیت فوق‌العاده مراسم و شور و اشتیاق مهمانان خارجی موجب اجرای مجدد برنامه در مراسم اختتامیه شد.

۴	مراسم اعتکاف
---	--------------

در مراسم اعتکاف ماه رمضان سال ۱۴۱۵ ه. ق در مسجد جمکران، مسجد امام حسن عسکری علیه السلام و مسجد اعظم قم، آنها پاسخگوی سؤالات قرآنی معتکفان بودند که برنامه قرآنی آنها بسیار مورد توجه واقع شد.

۵	جلسه درس خارج علماء
---	---------------------

آیت‌الله مکارم شیرازی پس از پاسخگویی محمد صادق به سؤالات قرآنی طلاب در جلسه درس خارج ایشان در باره این «نونهالان قرآنی» صحبت کردند و آنها را مورد تشویق قرار دادند.

بنابه دعوت مسؤولان مربوطه، به مناسبت هفته وحدت، اجتماعی با حضور پاسداران انقلاب اسلامی و همچنین ائمه جمعه و جماعات اهل سنت در تاریخ ۷۵/۵/۱۱ تشکیل شد. در این مراسم، فاطمه و صادق و زهرا برنامه قرآنی جالب و قابل قبولی را تقدیم کردند که تحسین همگان را برانگیخت.

توفیق بزرگی بود در محلی که احیای قرآن و اسلام در قرن حاضر با ایراد سخنرانی پیام اسلام و قرآن را به دنیا می‌رساند برنامه اجرا کنند. آنها سپس از محل زندگی امام خمینی (ره) دیدن کردند و سعادت زیارت همسر گرانقدر امام راحل (ره) نصیبشان گشت.

پس از حضور چشمگیر «نونه‌الان قرآنی» در شهر تویسرکان، امام جمعه آن شهر، تصویر شناسنامه حضرت امام را که در لوح زیبایی قرار گرفته بود، به عنوان هدیه به «محمد صادق» تقدیم کردند.

برای محمد صادق این یکی از ارزشمندترین هدیه‌هایی است که دریافت کرده است.

در سال ۱۳۷۴ در مراسم اعتکاف واقع در مسجد امام حسن عسکری علیه السلام قبل از اینکه نوبت اجرای برنامه فرزندان خانواده وزیری برسد نماینده ولی فقیه در بسیج وزارتخانه‌ها و ادارات در حدود یک ساعت سخنرانی کرد.

سخنران خاطراتی را از سفرش به کربلای حسینی و زیارت مرقد مطهر امام حسین علیه السلام و حضرت ابوالفضل العباس علیه السلام و برداشتن کمی از تربت مطهر حضرت ابوالفضل را یادآور شد.

پس از سخنرانی، محمد صادق و زهرا پاسخگوی سؤالات قرآنی حاضران بودند. مدتی که گذشت، نماینده ولی فقیه در وسط برنامه بلند شد و با شور و شوق خاصی خود را به جایگاه رساند، دست صادق را بوسید و آن تربت مطهر را که به صورت مهر درآمده بود به «محمد صادق» هدیه نمود.

۹ سال نو در سرزمین وحی

در سال ۱۳۷۷ خانواده وزیری توفیق زیارت خانه خدا نصیبشان شد. ابتدا پدر و «محمدصادق» به حج مشرف شدند.

پس از تحویل سال نو و پخش پیام مقام معظم رهبری و ریاست محترم جمهوری پدر خانواده و محمدصادق در جمع مسؤولان بعثه مقام معظم رهبری به اجرای برنامه قرآنی پرداختند.

برای اجرای برنامه قرآنی ده دقیقه وقت در نظر گرفته شده بود که به علت جذابیت برنامه، این زمان تا هشتاد دقیقه به طول انجامید.

پس از اجرای برنامه از طرف یکی از حاضران به عنوان جایزه یک سفر حج عمره و یک سفر کربلا برای همه اعضای این خانواده در نظر گرفته شد و نیز تصمیم گرفته شد که مادر و خواهران محمدصادق هم فوراً از ایران به مکه مشرف شوند.

آنها برنامه‌های بسیاری در کاروانها و بعثه‌های آیات عظام و نیز یک برنامه برای شیعیان مدینه در مسجد «نخاوله» این شهر اجرا نمودند.

در مکه مکرمه و منا نیز به اجرای چند برنامه پرداختند که در این دو مکان مقدس، فاطمه و زهرا نیز حضور داشتند و برنامه‌های قرآنی آنها بسیار جذاب و دیدنی بود. فاطمه پنج ساله - این کودک خردسال و شیرین زبان - بیش از برادر و خواهرش پاسخگوی سؤالات قرآنی بود و اعجاب همگان را برانگیخته بود.

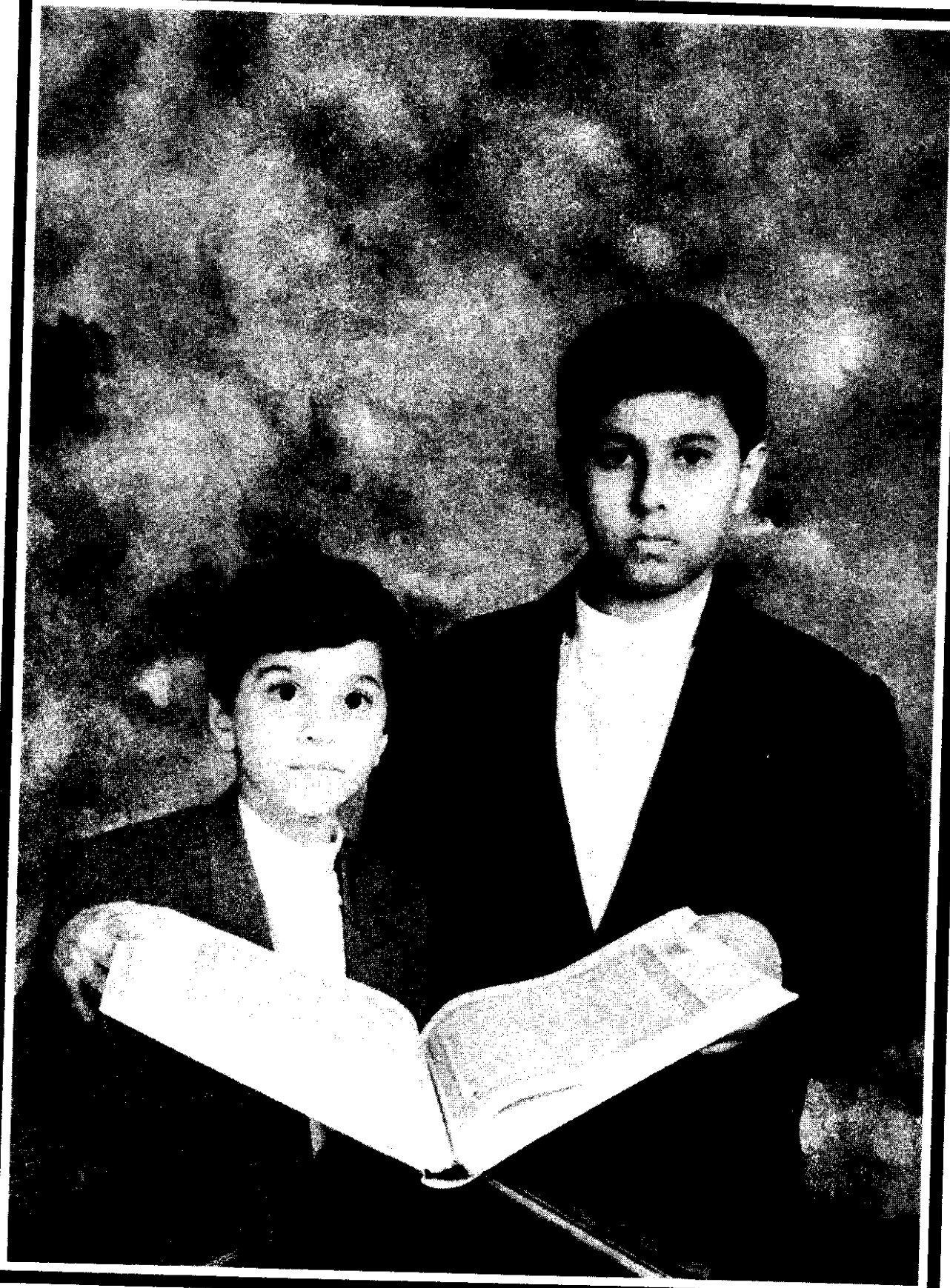
اجرای برنامه در کاروانهای مختلف حجاج از جمله کاروان آزادگان از شکوه خاصی برخوردار بود. حاضران اشک شوق می‌ریختند و از خود بی خود شده بودند.

یک برنامه هم بنا به دعوت امیر نایف وزیر کشور عربستان در وزارت کشور عربستان اجرا شد. در آنجا سؤالات قرآنی زیادی از کودکان پرسیده شد. آنچه برای آنها بسیار جالب و شگفت انگیز بود، تسلط فراوان کودکان به ویژه فاطمه در پاسخ به سؤالات و موضوعات مختلف قرآنی به شیوه «اشاره نآشکار»^۱ بود.

---

۱ - در این کتاب این شیوه توضیح داده شده است.

بخش دوم

در پیشگاه عظمت قرآن

دریای بی پایان

در آنجا که سخن از عظمت قرآن است چه بهتر که انسان مکث و درنگ کند و خود را در برابر قرآن خرد و کوچک ببیند و به عجز و زبونی خویش اعتراف کند؛ چون اعتراف به عجز و ناتوانی گاهی بهتر از گفتار و قلم فرسایی در مدح و ثناست.

انسان چگونه می‌تواند حقیقت و واقعیت گفتار پروردگارش را درک نموده و در مغز کوچک خود بگنجانند؟ با کدام نیرو می‌تواند موقعیت و ارزش واقعی قرآن را در مغز نارسای خود ترسیم و سپس بیان کند؟

یک نویسنده در این باره چه می‌تواند بنویسد؟ و یا یک خطیب سخنور هرچند هم گویا باشد چه بر زبان آرد که شایسته آن باشد؟

در عظمت قرآن همان بس که گفتار و کلام پروردگار بزرگ است و در مقام و منزلتش همان بس که معجزه پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله و آیاتش متکفل هدایت بشر و ضامن سعادت انسانهاست. افراد بشر را در تمام شوون زندگی و در همه قرون و اعصار رهبری می‌کند. مجد، سیادت و سعادت همیشگی آنان را تضمین و تأمین می‌نماید. این حقیقت را از خود قرآن بشنویم:

قطعاً این قرآن به [آئینی] که خود پایدارتر است راه می‌نماید.^۱
کتابی بر تو نازل نمودیم که با در دست داشتن آن و به یاری خدا، مردم
را از تاریکی‌ها به نور و روشنایی بیرون آوری و به راه خداوند توانا و
ستوده رهبری کنی.^۲

این [قرآن] برای مردم، بیان و برای پرهیزکاران رهنمود و اندرزی
است.^۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید:

فضیلت و برتری گفتار خدا بر سایر گفتارها به مانند برتری خود
پروردگار بر مخلوقاتش است.^۴

در اینجا رمز حقیقتی که در ابتدای سخن بدان اعتراف شد، روشن می‌گردد که
شایسته است انسان از سخن گفتن در عظمت و فضیلت قرآن لب فرو بندد و آن را به
پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین علیهم السلام موکول نماید؛ زیرا آنان به حقیقت و عظمت
قرآن از همه آشناترند و آنانند که انسان را به ارزش و واقعیت قرآن رهبری می‌کنند و
آنانند که در فضیلت، قرین و همدوش قرآنند و در هدایت و رهبری سهیم و یاران آن
هستند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در واپسین روزهای عمر شریفشان فرمودند: من در میان
شما دو امانت بزرگ و گرانبها به یادگار می‌گذارم «قرآن» و «عترت و خاندانم»؛
این دو هرگز از هم جدا نمی‌شوند تا در کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.^۵
از این حدیث اینچنین برمی‌آید که ائمه اطهار علیهم السلام قرین و همدوش قرآن و
راهنمایان مردم بسوی آن و آشناترین افراد به احکام و حقایق قرآن می‌باشند. پس

۱- اسراء، آیه ۹.

۲- ابراهیم، آیه ۱.

۳- آل عمران، آیه ۱۳۸.

۴- بحار الانوار ۶/۱۹.

۵- این حدیث که «حدیث ثقلین» نام دارد، متواتر است و اکثر علمای شیعه و سنی در کتب معتبر خود
آورده‌اند.

چه بهتر که در توصیف و شناسایی قرآن به گفتار آنان اکتفا کنیم؛ حضرت علی علیه السلام به یکی از یاران خود بنام حارث همدانی فرمودند:

حارث! من از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که فرمود: دیری نباید که فتنه‌ها برپا گردد. گفتم: یا رسول الله! راه فرار و رهایی از این فتنه‌ها چیست؟ فرمود: قرآن کتاب خدا، کتابی که اخبار گذشتگان و آیندگان شما در آن آمده است، کتابی که حل و فصل اختلافات و کشمکشهای شما در آن می‌باشد، کتابی که می‌تواند حق و باطل را به آسانی از هم جدا و روشن سازد. حقیقتی که هزل و شوخی به آن راه ندارد، کتابی که هر جبار ستمگری آنرا به دور اندازد خداوند کمر او را می‌شکند و بر خاک مذلت و هلاکتش می‌نشانند و هر کس هدایت را در غیر آن بجوید به ضلالت و گمراهی می‌افتد. آن همان ریسمان محکم الهی است که ارتباط انسان با خدا بدان بسته است و آن همان کتاب حکمت آمیز و راه مستقیم است که امیال و هوسهای بشری نمی‌تواند آنرا تغییر دهد. با همان کتاب است که زبانها از اشتباه مصون می‌ماند و گفتگوهای باطل و بی‌فایده پایان می‌پذیرد. دانشمندان از خواندن و تفکر در آن سیر نمی‌شوند. با گذشت اعصار و قرون کهنه و فرسوده نخواهد گردید، کتابی است که عجایب و مزایای آن بی‌پایان است، این قرآن همان گفتار است که وقتی جنیان آن را شنیدند دل‌باخته آن گردیدند و بی‌اختیار گفتند: «ما قرآن اعجاب انگیزی می‌شنویم که بسوی سعادت رهبری می‌کند». هر کسی با قرآن سخن بگوید گفتارش درست خواهد بود و هر کس طبق آن حکومت و قضاوت کند به عدل و داد، قضا و حکم کرده است و هر کس عمل خود را با آن تطبیق کند به اجر و پاداش نیک خواهد رسید، هر کس مردم را به سوی آن دعوت نماید به

راه راست و مستقیمی هدایت نموده است^۱». همچنین امیرالمؤمنین علی علیه السلام در توصیف و تعریف قرآن چنین می‌فرماید: قرآن آن نور مطلق است که غروب و افول بر آن راه ندارد، چراغ روشنی است که به خموشی نگراید، آن دریای ژرف و پهناوری است که عمق آن پیدا نیست، آن راه راست و مستقیمی است که رهروانش گمراه نگردند؛ پرتو تابانی است که ظلمت و تاریکی به آن راه ندارد، فیصل‌دهنده‌ای است که دلایل آن سست نخواهد بود، بیان واضح و روشنگری است که اصول و دلایل آن خلل ناپذیر است. داروی شفابخشی است که با داشتن آن از امراض و بیماریها ترسی نیست؛ مایه عزت و سربلندی است که یاران آن خوار و مغلوب نخواهند گردید و حقیقتی است که طرفدارانش بی‌یار و یاور نخواهند بود.

قرآن گنجینه‌ی ایمان و منبع آن است؛ دریای علوم و سرچشمه‌ی دانش، پایگاه و بوستان عدالت و دادگستری است.

قرآن اساس و زیربنای اسلام و وادیهای حق و دشتهای پهناور آن است.

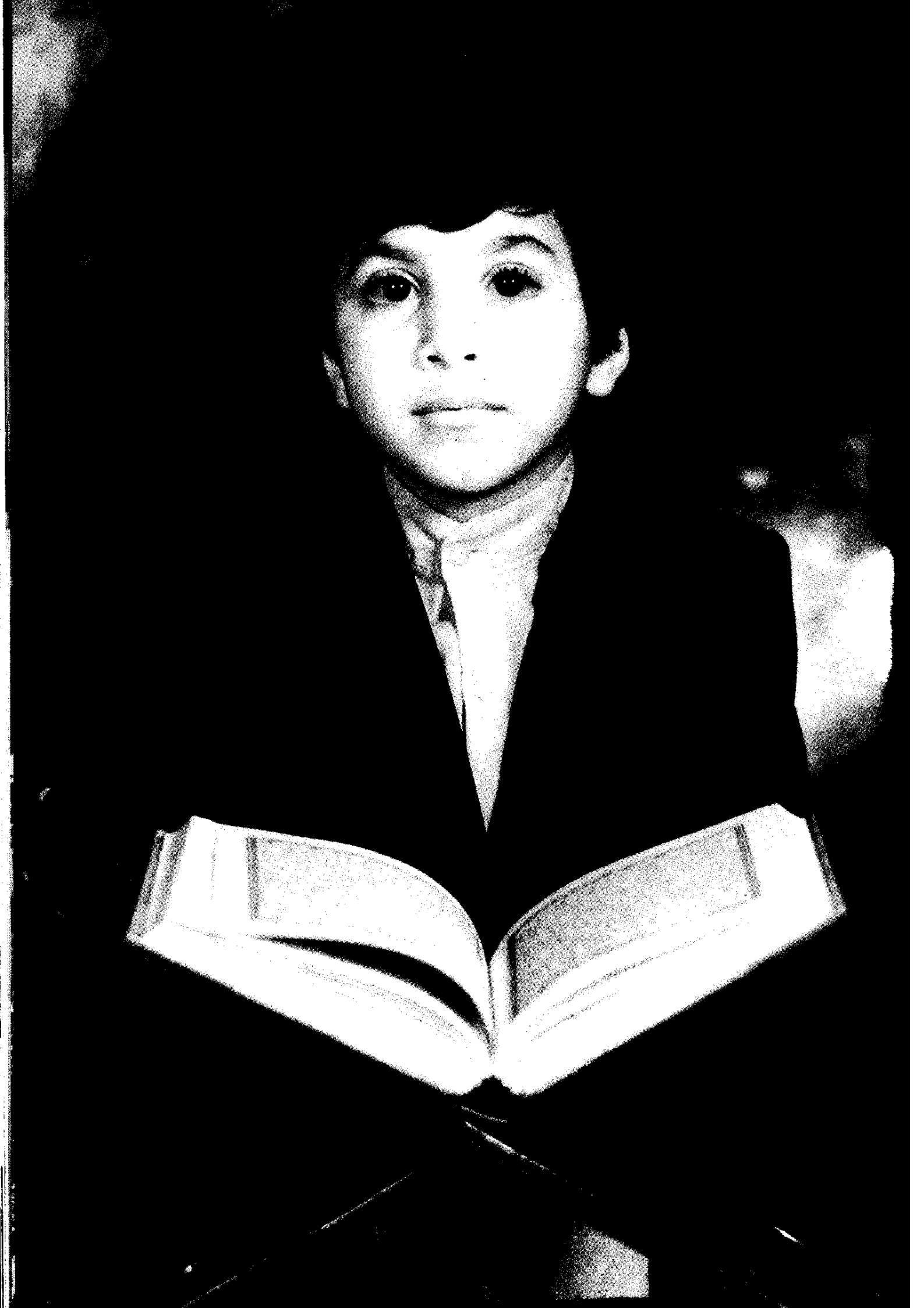
قرآن دریایی است که آبکشان نتوانند آب آن را تمام کنند و چشمه‌هایی است که آبش تیره و آلوده و آبشخور آن در اثر تراکم و کثرت واردین تنگ نخواهد گردید، منازلی است که راههای آن صاف و رهروانش گمراهی ناپذیرند.

قرآن نشانه‌ها و علائم روشنی است که عابرین از آن غفلت نورزند، تله‌های بلندی است که قصد کنندگانش نتوانند از آن بگذرند.

قرآن کتابی است که خداوند آن را سیراب کننده‌ی تشنگان علم و بهار دل‌های فقها و دانشمندان و آخرین مقصد نیکان و صالحان

۱- بحارالانوار ۷/۹ .

قرار داده است.

قرآن دوی است که با بودن آن دردی نیست، نور و روشنایی است که هرگز به ظلمت و تاریکی نمی‌گراید، ریسمانی است که دستگیره آن محکم و ناگسستی و پناهگاه محکم و بلندی است که دست یغما و چپاول به آن راه ندارد. برای دوستدارانش عزت و برای پناهندگانش پناهگاهی ایمنی‌بخش است و برای پیروانش وسیله هدایت و رستگاری و برای تمسک‌کنندگانش وسیله عذرخواهی است.

قرآن دلیل محکم و استواری برای استدلال‌کنندگان، گواه حق و زنده‌ای است برای کسی که در خصومتها به آن چنگ زند و وسیله پیروزی است برای اجتماع‌کنندگان. حاملانش را به سوی سعادت می‌برد و عاملانش را به مقام و بلندی پرواز و اوج می‌دهد.

قرآن علائم و راهنمایی‌هایی است برای متفکران؛ سپری است برای طالبان سلاح؛ علم و دانش است برای کسی که آنرا در مغز خود جای دهد و حدیث درستی است برای کسی که آنرا نقل کند؛ قضاوت حق و عادلانه‌ای است برای کسی که در میان مردم حکومت و قضاوت نماید.^۱

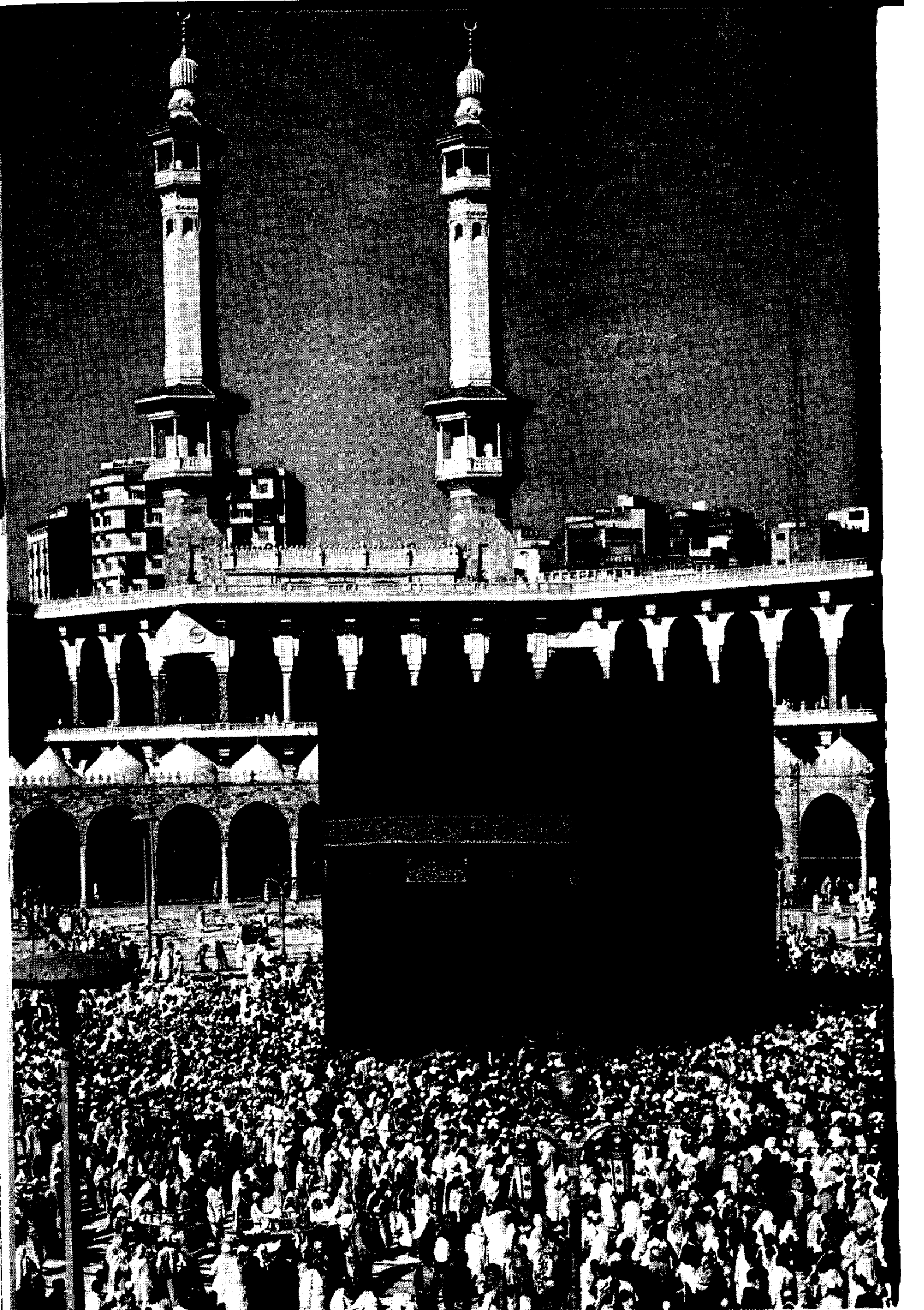
اعجاز قرآن

قرآن از جنبه‌های مختلف معجزه است، یعنی فوق بشری است. از نظر کلی اعجاز قرآن از دو جهت است: لفظی و معنوی.

اعجاز لفظی قرآن مربوط می‌شود به مقوله زیبایی و اعجاز معنوی آن به مقوله علمی، پس اعجاز قرآن یکی جنبه زیبایی و هنری است و دیگر از جنبه فکری و علمی، هر یک از این دو جنبه - خصوصاً جنبه علمی - به نوبه خود دارای چند جهت است:

۱- نهج البلاغه خطبه ۱۸۹.

❁ الفاظ قرآن

سبک قرآن نه شعر است و نه نثر؛ اما شعر نیست برای اینکه وزن و قافیه ندارد، به علاوه شعر معمولاً با نوعی تخیل که تخیل شاعرانه نامیده می‌شود همراه است. قوام شعر به‌مبالغه و اغراق است که نوعی کذب است؛ در قرآن تخیلات شعری و تشبیه‌های خیالی وجود ندارد. در عین حال نثر معمولی هم نیست، زیرا از نوعی انسجام و آهنگ و موسیقی برخوردار است که در هیچ سخن نثری تاکنون دیده نشده است....

❁ معانی قرآن

اعجاز قرآن از نظر معانی نیازمند به بحث وسیعتری است که لا اقل نیازمند به یک کتاب است ولی می‌توان به طور مختصر زمینه‌ای به دست داد. مقدمتاً باید بدانیم که قرآن چه نوع کتابی است؟ آیا کتاب فلسفی است؟ آیا کتاب علمی است؟ آیا کتاب ادبی است؟ آیا کتاب تاریخی است؟ و یا صرفاً یک اثر هنری است؟ پاسخ اینست که قرآن هیچکدام از اینها نیست، همچنان که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله - بلکه عموم پیامبران [گروه خاصی] هستند، نه فیلسوفند نه عالم، نه ادیب، نه مورخ و نه هنرمند و یا صنعتگر و در عین حال همه آنها را با چیزهایی اضافه دارند، قرآن نیز که کتاب آسمانی است نه فلسفه است و نه علم و نه تاریخ و نه ادبیات و نه اثر هنری؛ در عین حال مزایای همه آنها را دارد، به علاوه یک سلسله مزایای دیگر.

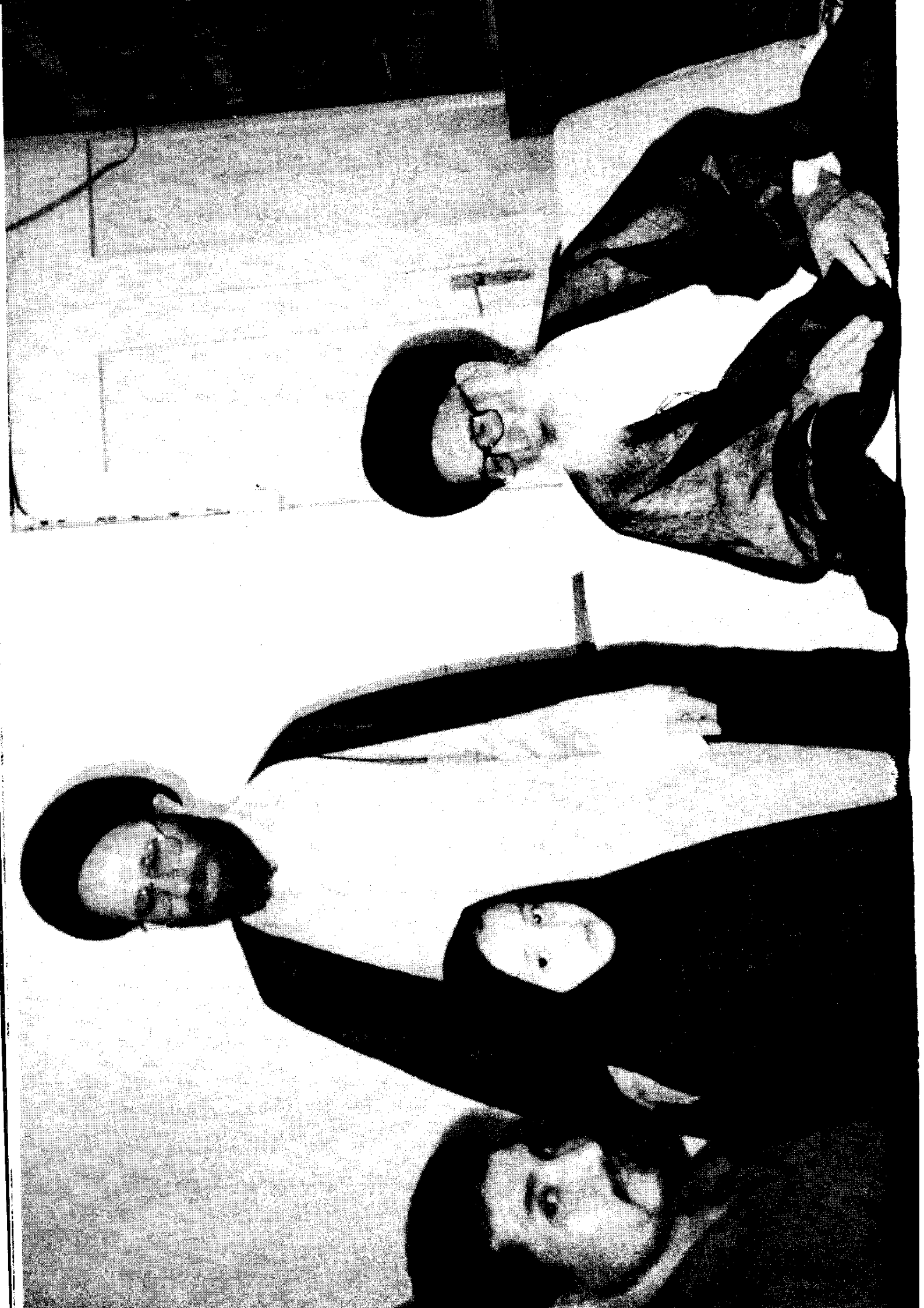
قرآن کتاب راهنمای بشر است و در واقع کتاب «انسان» است. اما انسان، آن سان که خدا او را آفریده، پیامبران آمده‌اند تا او را به خودش بشناساند و راه سعادتش را به او بازگو کنند.

و چون کتاب انسان است، پس کتاب «خدا» هم هست، زیرا انسان همان موجودی است که خلقتش از ما قبل این جهان آغاز می‌شود و به ما بعد این جهان منتهی می‌گردد، یعنی انسان از نظر قرآن نفخه روح الهی است و خواهناخواه به سوی خدای خودش بازگشت می‌کند.*

---

* اقتباس از «وحی و نبوت»، استاد شهید مرتضی مطهری، دفتر انتشارات اسلامی، ص ۶۴ - ۶۷.

راز جاذبه قرآن

یکی از مهمترین جاذبه‌های قرآن آهنگ مخصوص آن است که از عالم روح می‌آید و با آهنگ‌ها و موسیقی بشری قابل مقایسه نیست.

آری، قرآن کتاب روح و از «عالم امر»^۱ است، از زیباترین و کاملترین تناسب و آهنگی پرطنین برخوردار است.^۲ آیات قرآن با یکدیگر هماهنگ و متمایل بوده و یکدیگر را توضیح می‌دهند و میان آنها ارتباط و انعطاف است^۳ و بر خلاف کتاب‌های بشری: «آیا در قرآن نمی‌اندیشند؟ اگر از سوی دیگری جز خدا می‌بود در آن اختلافی بسیار می‌یافتند»^۴.

از نظر علم زیبایی‌شناسی «آنچه سبب زیبایی است و حس زیبایی دوستی ما را، که آمیخته از لذت و تعجب و نشاط است، برمی‌انگیزد یک یا چند صفت از صفات زیر است: روشنی و صراحت، پاکی و صافی، سادگی و بزرگی، تنوع و گوناگونی، وزن و نظم، ترتیب و تناسب اجزاء، قرینه یا تکرار اجزاء همانند^۵» و قرآن فراگیر همه این صفات است.

نولدکه آلمانی در کتاب خود - تاریخ قرآن - می‌نویسد:

«کلمات قرآن آنچنان خوب و به هم پیوسته است که شنیدنش، با آن هماهنگی و روانی، گویی نغمه فرشتگان است، مؤمنان را به شور می‌آورد و قلب آنان را مالا مال از وجد و شغف می‌گرداند»^۶.

بارتلمی سنت هیلر دانشمند فرانسوی (متولد ۱۸۰۵م) در کتاب خود - محمد و

قرآن - می‌نویسد:

۱- سوره شوری، آیه ۵۲.

۲- سوره زمر، آیه ۲۳.

۳- نهج البلاغه، خطبه ۱۳۱.

۴- سوره نساء، آیه ۸۲.

۵- دکتر علی اکبر سیاسی، مبانی فلسفه، ص ۱۸۳.

«قرآن کتابی است بی‌همتاکه زیبایی ظاهری و عظمت معنوی آن برابر است. استحکام الفاظ و انسجام کلمات و تازگی افکار در سبک نوظهور آن چنان متجلی است که پیش از آنکه خردها تسخیر معانی آن گردند، دلها تسلیم آن می‌شوند.

قرآن با سبک خاص خود، هم سروده مذهبی است و هم نیایش الهی و هم شریعت و قوانین سیاسی و حقوقی و هم نویدبخش و هشداردهنده و هم پندآموز و هم راهنما و هدایت کننده به راه راست و هم بیان کننده قصه و داستان و حکم و امثال.

مسیحیان عرب زبان معترفند که این کتاب شریف چه تأثیر شگرفی در دل و جان شنوندگان دارد.^۱»

---

1. B.Saint hilaire , Manometet Le Qur'an , paris 1865.p.187.

بر ساحل نور

الف - قرائت قرآن

هدف نهایی قرائت قرآن، فهم معانی قرآن و عمل به دستورات آن است. بر هر مسلمانی لازم است از محتوای قرآن اطلاع پیدا کند و آن را به کار بندد. اولین قدم در این راه آموختن قرآن است که با آموزش «روخوانی قرآن» شروع می‌شود.

امام صادق علیه السلام فرمودند: سزاوار است انسان مؤمن نمیرد مگر قرآن را فراگرفته باشد یا در حال فراگیری آن باشد.

بعد از فراگیری روخوانی قرآن نوبت به قرائت قرآن می‌رسد: «فاقرؤا ما تیسر من القرآن»^۱

مرحوم آیت الله علامه حاج میرزا ابوالحسن شعرانی (قدس سره) که دانشمندی کم‌نظیر و گمنام و بِحَقِّ جامع رشته‌های گوناگون علوم، چون فقه، اصول، تاریخ، نجوم، ادبیات، حکمت، ریاضیات، قرآن و حدیث بود، در ابتدا خالص‌گرانیدن نیت برای خداوند متعال را بزرگترین چیزی می‌داند که بر طالب علم واجب و ضروری است و سپس پارسایی و پرهیز از حرامها و مسائل شبهه‌ناک و نیز مواظبت بر عبادات را

۱- سوره مزمل، آیه ۲۰.

متذکر می‌شود، ضمناً آنها را به انجام عبادات مستحبی و پرهیز از وسوسه‌های شیطانی فرامی‌خواند و در ادامه می‌گوید: «و واجب است بر طالب علم که قرائت قرآن کریم را در طول شبانه‌روز ترک نگوید و آن قرائت را به اندازه توانایی خویش، با تدبیر و تأمل در ریزه‌کاریها و معانی آیات همراه سازد و در آیاتی که به اشکال برمی‌خورد به تفسیر مراجعه کند.»

و سپس می‌گوید: «علمی هستند که در همه رشته‌ها [ی علوم دینی] بدانها نیاز است. مانند:

* زبان عربی: هیچ‌کس از دانستن زبان عربی بی‌نیاز نیست....

* علم قرائت: هر دانش‌پژوهی باید علم قرائت را بداند، هر چند اگر به قرائت یکی از قراء هم اکتفا کند و باقی را واگذارد، باز کافی است؛ زیرا حفظ کلمات و الفاظ قرآن از واجبات است و این هم وظیفه اهل علم می‌باشد و از همین رهگذر، معجزه بودن قرآن پایدار می‌ماند. قرآن مهمترین چیزی است که رسول خدا ﷺ بر آن تکیه داشت و به فراگیری و آموختن آن امر می‌فرمود.»^۱

فضیلت قرائت قرآن و آداب آن

از پیامبر اکرم ﷺ و ائمه هدی علیهم‌السلام در ثواب و فضیلت قرائت قرآن احادیث فراوانی به ما رسیده است که در اینجا تعدادی چند از آنها ذکر می‌شود:

* پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: هر کس در هر شب ده آیه از قرآن بخواند در آن شب از غافلان و آنان که از پروردگارشان بی‌خبرند نوشته نمی‌شود و هر کس پنجاه آیه از قرآن بخواند در آن شب در لیست آشنایان و یادکنندگان خدا ثبت می‌گردد. هر کس صد آیه تلاوت نماید از عبادت‌کنندگان و هر کس دویست آیه بخواند نام وی در لیست خاشعان و افرادی که در پیشگاه پروردگارشان اظهار ذلت و کوچکی کنند خواهد آمد و هر کس سیصد آیه از قرآن بخواند از سعادت‌مندان و هر کس پانصد آیه تلاوت

۱- به نقل از مجله نور علم، دوره پنجم، شماره دوم و سوم ص ۱۴۱.

کند از کوشش‌کنندگان در عبادت و پرستش نوشته خواهد شد و اگر کسی هزار آیه از قرآن بخواند بمانند کسی خواهد بود که مبالغ کلانی از طلای ناب و خالص در راه خدا بذل و احسان نموده است.^۱

* امام صادق علیه السلام فرمود: قرآن برنامه سعادت و زندگی انسانهاست که از طرف پروردگارشان برای آنها تنظیم گردیده است، مرد مسلمان کسی است که برنامه خود را مورد دقت قرار دهد و هر روز حداقل پنج‌جاه آیه از آن تلاوت کند... چه مانعی دارد تاجری که در بازار به داد و ستد مشغول و سرگرم است آنگاه که به خانه‌اش برمی‌گردد، قبل از آنکه به خواب و استراحت بپردازد سوره‌ای از قرآن تلاوت نماید تا در برابر هر آیه‌ای که می‌خواند ده حسنه و پاداش برای وی نوشته شود و ده گناه از گناهانش محو گردد... بر شما باد به قرائت قرآن زیرا مراتب و درجات کاخهای بهشتی به عدد آیات قرآن است، در روز قیامت به تلاوت‌کنندگان قرآن گفته می‌شود که قرآن بخوانید و به مرتبه بالاتری اوج و ترقی کنید و «قرآن خوان هر آیه‌ای را که تلاوت می‌کند به مرتبه بالاتری اوج می‌گیرد.»^۲

روزی یکی از یاران امام صادق علیه السلام بنام اسحاق بن عمار به ایشان گفت: جانم به قربانت، من قرآن را حفظ کرده‌ام، حال آیا از حفظ قرآن بخوانم یا از روی آن؟ امام فرمودند: «از روی قرآن بخوان، زیرا که قرائت از روی قرآن ثواب بیشتری دارد، مگر نمی‌دانی که نگاه کردن به قرآن علاوه بر خواندن آن، مستقلاً عبادت محسوب می‌گردد؟»

همچنین فرمودند: هر کس قرآن را از روی آن تلاوت کند چشم وی نیز از قرآن بهره‌برداری می‌نماید و از عذاب پدر و مادرش هم‌کاسته می‌شود گر چه با کفر از دنیا رفته باشند.^۳

در تشویق کردن به قرائت از روی قرآن علل و اسراری نهفته است، از جمله آنکه قرائت از روی قرآن باعث تکثیر و ازدیاد نسخه‌های قرآن و در نتیجه باعث گسترش

---

۱ و ۲ و ۳- اصول کافی، کتاب فضیلت قرآن.

بیشتر قرآن می‌شود. موجب محفوظ ماندن چشم از دردها و بیماری‌ها و نایبایی می‌شود. و نیز قرائت قرآن از روی قرآن سبب می‌شود که تلاوت‌کننده در قرآن بیشتر دقت کند و از نکات دقیق و لطائفی که در آیات آن بکار رفته لذت و بهره بیشتری ببرد.^۱

تازگی قرآن

قاری قرآن هر بار که قرآن را تلاوت می‌کند. احساس می‌کند که کتابی جدید می‌خواند که پیش از این اطلاعی از آن نداشته است. همانگونه که امام علی علیه السلام می‌فرماید: «تکرار، آن را کهنه نکند و سامعه را به رنج نیندازد^۲... خداوند آن را برطرف کننده عطش دانشمندان و بهار دل دین‌فهمان قرار داد...»^۳

تکرار بسیار قرآن و شنیدن آن به کرات، کسی را خسته و کسل نمی‌کند جز آنکه بر صاحب خویش انس و شوق می‌افزاید.

آهنگ خاص تلاوت قرآن

«مسلمانان همواره قرآن را با آهنگ‌های مخصوصی تلاوت کرده و می‌کنند که مخصوص قرآن است. در دستورهای دینی رسیده است که قرآن را با آهنگ خوش بخوانید. ائمه اطهار علیهم السلام گاهی قرآن را در خانه‌های خود با آهنگی چنان دلربا می‌خواندند که مردم کوچه را متوقف می‌کرد.

هیچ سخن نثری مانند قرآن آهنگ‌پذیر نیست، آن هم آهنگ‌های مخصوصی که متناسب با عوالم روحانی است، نه آهنگی که مناسب مجالس لهو است.

پس از اختراع رادیو هیچ سخن روحانی نتوانست با قرآن از نظر زیبایی و تحمل آهنگ‌های روحانی برابری کند. علاوه بر کشورهای اسلامی، کشورهای غیر اسلامی نیز از نظر زیبایی و آهنگ، قرآن را در برنامه‌های رادیویی خویش گنجاندند.

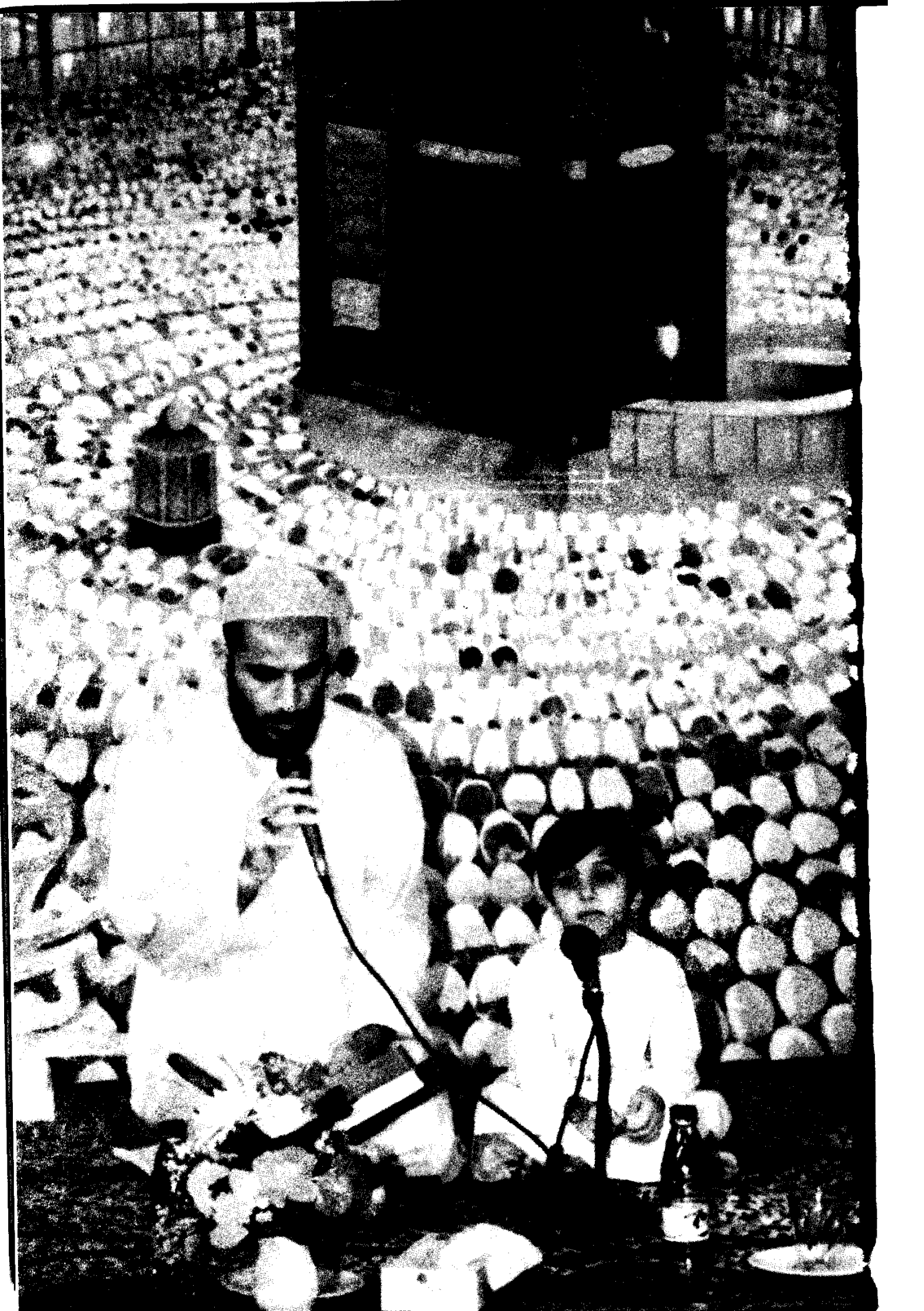

۱- آیت‌الله العظمی خوئی، شناخت قرآن.

۲- نهج‌البلاغه، خطبه ۱۵۶.

۳- نهج‌البلاغه، خطبه ۱۹۸.

عجیب این است که زیبایی قرآن، زمان و مکان را درنوردیده و پشت سرگذاشته است. بسیاری از سخنان زیبا مخصوص یک عصر است و با ذائقه عصر دیگر جور در نمی‌آید و یا حداقل مخصوص ذوق و ذائقه یک ملت است که از فرهنگی مخصوص برخوردار می‌باشند، ولی زیبایی قرآن نه زمان می‌شناسد و نه نژاد و نه فرهنگ مخصوص.»*

بلند و آهسته خواندن قرآن

آهسته و بلند خواندن قرآن هر دو فضیلت دارد. از این رو قاری قرآن با در نظر گرفتن شرایط و حال خود می‌تواند یکی از دو روش را انتخاب نموده و قرآن تلاوت کند. گاهی اوقات شرایطی پیش می‌آید که بلند خواندن قرآن فضیلت بیشتری دارد و از طرفی بعضی از اوقات آهسته خواندن آن ضرورت پیدا می‌کند، همچون موارد ذیل:

- ۱- اگر موجب ریا شود.

- ۲- اگر موجب آزار و اذیت دیگران شود، مانند قرائت به هنگام استراحت دیگران.

- ۳- از نظر جسمی برای بدن مضر باشد.

امام باقر علیه السلام در حدیثی می‌فرماید: «کسی که «انا انزلناه» را با صدای بلند بخواند مانند رزمنده‌ای است که با شمشیر (ابزار جنگی) نبرد می‌کند و کسی که آن را آهسته می‌خواند مانند کسی است که در راه خدا در خون خود غوطه‌ور است.»^۱

صوت و صدای زیبا

وقتی که قرآن با آواز خوش خوانده شود تأثیر معنوی عجیبی در شنونده می‌گذارد. چه بسیار افراد غیر مسلمان که با شنیدن صوت قاریان خوش صدا تحت تأثیر قرار گرفته و حتی مسلمان شده‌اند. شهید مطهری در کتاب «نبوت» می‌گوید:

---

*- اقتباس از «وحی و نبوت»، استاد شهید مرتضی مطهری، دفتر انتشارات اسلامی، ص ۶۵.

۱- وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۸۵۷.

من خودم... واقعاً از شنیدن قرآن لذت می‌برم... واقعاً زیبایی قرآن را حس می‌کنم. مخصوصاً وقتی که با آهنگ لطیف و زیبایی خوانده می‌شود. این [تلاوت‌های] عبدالباسط... بعضی قسمت‌ها که مخصوصاً آهنگی که انتخاب کرده با موضوعی که در آن آیه است تناسب دارد، تأثیرش عجیب است... .

چون انسان ذاتاً طالب زیبایی است و یکی از زیبایی‌ها صوت زیباست، پس همه و همه خصوصاً کودکان شیفته تلاوت قرآن هستند. اما متأسفانه نوعی از تلاوت قرآن، اثر بسیاری مخرب بر ذهن پاک کودکان و نوجوانان و همه اقشار جامعه گذاشته است؛ آن نوع تلاوت هنگامی است که فردی که ذره‌ای از قواعد تجوید را نمی‌داند و به هیچ وجه دارای لحن عربی نیست، با صدای گوشخراش خود، در مراسم ختم و قبرستان‌ها به تلاوت قرآن می‌پردازد. اینگونه افراد که بیشتر با اهداف مادی مبادرت به این کار می‌کنند، سبب متنفر شدن کودکان از صوت نابهنجار آنها و نهایتاً خدای ناکرده متنفر شدن از...!!! به قول سعدی :

گر تو قرآن بدین نمط خوانی   ببری رونق مسلمانی

اینگونه افراد در مراسم ختم با تلاوت قرآن در شلوغی و سر و صدا و تلفیق آیات با اشعار و در ضمن خوش آمدگویی و تشکر از حاضران و در همان حال خوردن چای و دعا با رقبا و ... ، فقط موجب بی‌احترامی به ساحت مقدس قرآن می‌شوند. در تاریخ آورده‌اند که دخترکی یهودی قصد داشت مسلمان شود اما با شنیدن صدای یک مؤذن بدصدا از تشرف به اسلام صرف‌نظر کرد. همه و همه این حکایت را بارها شنیده‌ایم، اما آیا تا به حال به آن اندیشیده‌ایم؟!

تلاوت با لحن عربی

امام صادق علیه السلام فرمودند: «أَغْرِبِ الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ عَرَبِيٌّ»^۱: قرآن را [فصیح و با لحن و لهجه] عربی بخوانید زیرا قرآن به زبان عربی است.

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۴۵۰.

شاید عده‌ای بلافاصله بگویند: پس تکلیف آن گروه از مسلمانان غیر عرب که نمی‌توانند قرآن را با لحن و لهجه عربی بخوانند چیست؟ آنها قرآن نخوانند؟! در پاسخ باید گفت: میان نتوانستن و نخواستن فرق است. حضرت علی علیه السلام فرمودند: «قدر و قیمت انسان به اندازه همت اوست.»^۱ بسیاری از افراد برای امور دنیایی و حتی کارهای غیر ضروری وقت و امکانات بسیاری را صرف می‌کنند ولی حاضر نیستند برای امور معنوی و روحانی که لذت و سعادت دنیا و آخرت در آن است ذره‌ای به زحمت بیفتند. انصاف این است که تلاش کنیم و قرآن را با آدابش و با لهجه عربی بخوانیم.

کسانی که در جامعه (مجالس عمومی) قرآن تلاوت می‌کنند حداقل باید علاوه بر دانستن تلفظ صحیح حروف، خلاصه‌ای از قواعد علم تجوید را بدانند و هر آیه را با در نظر گرفتن معنی آن بخوانند. می‌توان گفت که این گونه قرآن خواندن تبلور عینی کلام شریف پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله است: «قرآن را با لحن و آوازهای عرب بخوانید و از لحن‌های فاسقان و گناهکارانی که گناه کبیره انجام می‌دهند پرهیزید.»^۲

قاری باید به گونه‌ای بخواند که احساس کند مخاطب آیاتی الهی خود اوست. این حالت تأثیر شگرفی در قاری قرآن می‌گذارد. شنوندگان هم که با معنای آیات آشنا باشند همین احساس را پیدا می‌کنند؛ یعنی آنها هم تصور می‌کنند که مورد خطاب کلام خدا هستند و این حالت در نهایت موجب تأثیر عملی در کردار و اعمال شنوندگان می‌شود.

فضیلت تلاوت در مساجد

شخصی در مسجد شعر می‌سرود. پیامبر صلی الله علیه و آله خطاب به او فرمود: «مسجدها را

۱- نهج البلاغه، حکمت ۴۷.

۲- اصول کافی، ج ۲، ص ۴۵۰.

برای قرآن خواندن ساخته‌اند.»^۱

اگر جلسات قرآن در مساجد عمومیت پیدا کند، تحول فرهنگی بزرگی ایجاد خواهد شد. البته این در صورتی است که فقط به خواندن قرآن اکتفا نشود و معانی آیات هم ذکر شود و جلسه مزین به معارف و احکام هم باشد.

ب - حفظ قرآن

«کسی که به حفظ، قرآن می‌خواند و گمان می‌کند که خدای تعالی او را نمی‌آمرزد از کسانی است که آیات خداوند را به استهزاء گرفته‌اند.»^۲ همچنین امام صادق علیه السلام در این باره می‌فرماید: «خداوندا! تلاوت [قرآن] و حفظ آیاتش را برای ما دوست داشتی قرار ده.»^۳

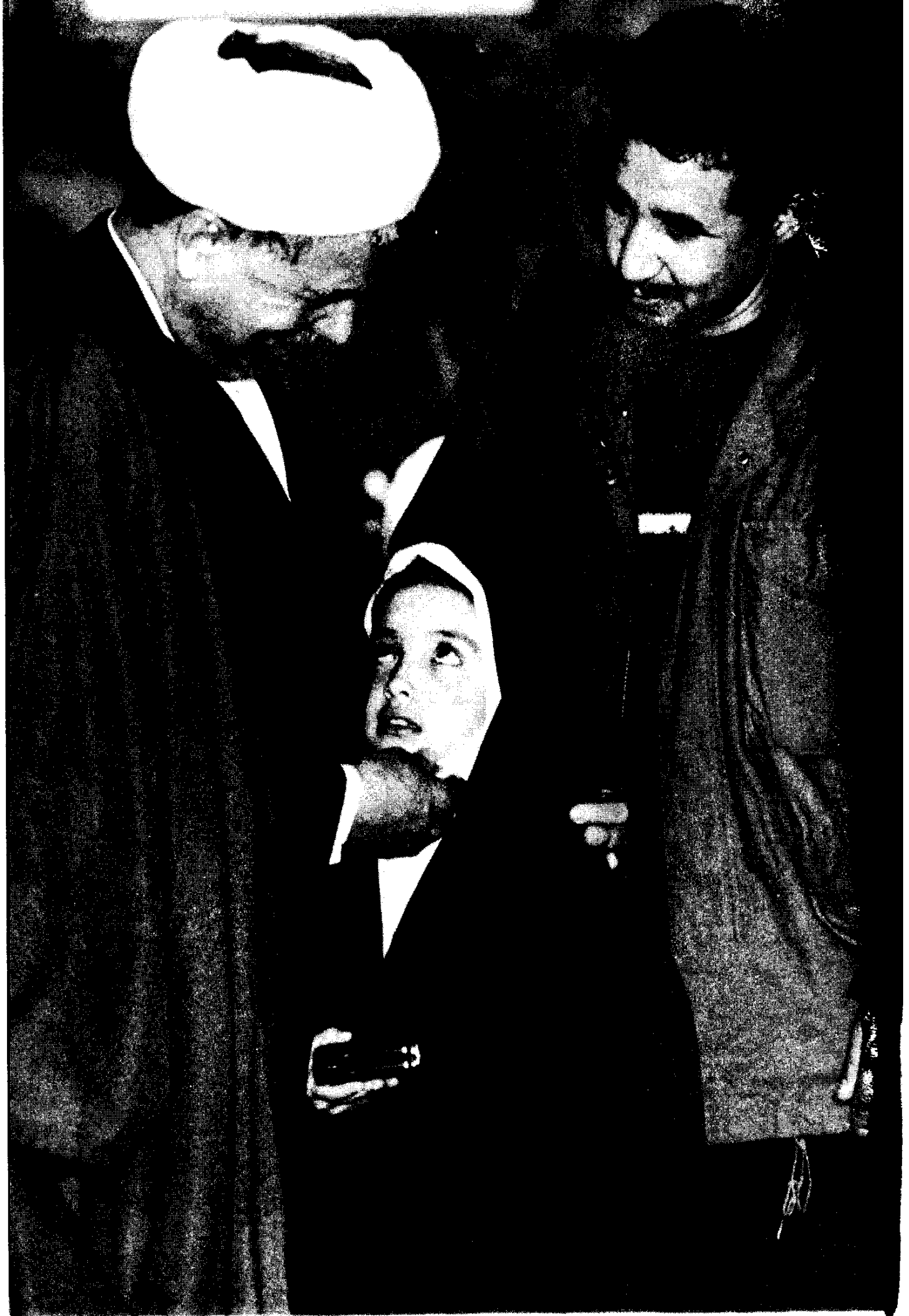
«ویل دورانت» دانشمند، محقق و مورخ معروف (متولد ۱۸۸۵ م) در کتاب تاریخ تمدن می‌گوید:

«مدت چهارده قرن، قرآن در حافظه اطفال مسلمان محفوظ مانده و خاطرشان را تحریک کرده، اخلاقشان را شکل داده و قریحه صدهامیلیون انسان را صیقلی کرده است. قرآن در جانهای ساده، عقایدی آسان و دور از ابهام پدید می‌آورد که از رسوم و تشریفات ناروا و از قید مراسم بت‌پرستی و کاهنی آزاد است و ترقی اخلاق و فرهنگ مسلمانان به برکت آن انجام گرفته و اصول نظم اجتماعی و وحدت جمعی را در میان آنها استوار کرده و به پیروی مقررات بهداشت ترغیبشان کرده و عقولشان را از بسیاری اوهام و خرافات و از ظلم و خشونت رهایی داده.»

۱- وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۴۹۳.

۲- مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۶۹.

۳- مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۳۷۵.

همچنین «جیمس متشنر» می‌گوید:

«شاید قرآن بیشتر از هر کتابی در جهان قرائت شود و قطعاً آسانترین کتاب برای حفظ کردن و مؤثرترین کتاب در روش زندگی پیروان آن است. قرآن با اسلوب بسیار بدیعش قلبها را خاشع و رام کرده است، تعالیم آن همه عملی است و همین عملی بودن دستورات زندگی در سایه ایمان و پرستش خدای یگانه، آن را کتابی بی‌نظیر و فرید در جهان معرفی کرده.»^۱

«شهید ثانی» چنین می‌گوید:

«...اگر کسی در خردسالی و دوران نوجوانی، تحصیل علم را آغاز کند، نظر به اینکه واجد صلاحیت ترقی و پیشرفت در مراحل مختلف علوم است و نیز دارای اهلیت و آمادگی برای کسب فقاہت و بصیرت دینی از راه استدلال و براهین است، باید در آغاز کار به حفظ قرآن کریم و تجوید آن بر مبنای ضوابط معتبر، اشتغال ورزد؛ چون حفظ کردن قرآن کریم و تجوید صحیح آن می‌تواند به صورت یک کلید مشکل‌گشای متناسب و یاوری توفیق‌آفرین درآید؛ و نیز جان و دل، نورانیت یافته و انسان در زیر سایه آن برای درک و فهم سایر علوم آمادگی پیدا کند، آنگاه که محصل از حفظ و تجوید و قرائت قرآن کریم فارغ گشت می‌تواند سرگرم فراگرفتن علوم عربیت گردد؛ زیرا علوم عربیت، نخستین ابزار فهم و مهمترین اسباب درک علوم دینی است. بنابراین باید نخست پس از حفظ قرآن کریم علم صرف، علم نحو، علوم عربیت دیگر، فنّ منطق، علم کلام، علم اصول فقه، علم درایة الحدیث، قرائت حدیث، تفسیر آیات الاحکام، کتب فقهی و آنگاه که دانشجو از تمام این علوم و معارف بهره لازم را دریافت کرد، می‌تواند

۱- نظریه دانشمندان جهان درباره قرآن و محمد ﷺ، ص ۶۱.

در «تفسیر کامل قرآن کریم» کار خویش را آغاز کند. بنابراین همه این علوم و دانشهای مذکور مقدمه و زمینه‌ساز ورود در تفسیر قرآن کریم می‌باشد.^۱

آیا حفظ قرآن به سن و سال خاصی اختصاص دارد؟

بسیارند کسانی که می‌گویند: سن ما روبه فزونی نهاده و عمری از ما گذشته است و نه توانایی حفظ قرآن را داریم و نه حافظه آن را. از این رو ما برای روشن کردن چراغ آرزو در قلب چنین کسانی تأکید می‌کنیم که حفظ قرآن اختصاص به سن و سال ویژه‌ای ندارد. البته بدیهی است که میان کهنسالان و خردسالان تفاوتی هست ولی باید دانست که این تفاوت ارتباط چندانی با سن و سال و عمر ندارد. این که کسی وقتش کم یا زیاد است و یا در حفظ سریع است، بسته به میزان اوقات فراغت و چگونگی استفاده از قدرت حافظه اوست. گاه شخصی مسن هم از اوقات فراغت مناسبی برخوردار است و خیلی خوب از حافظه‌اش بهره می‌گیرد. چنین کسی می‌تواند قرآن را در مدتی کوتاه‌تر از زمانی که شخص خردسال و جوان بدان نیاز دارد حفظ کند؛ با این حال نمی‌توان منکر آن شد که خردسالان و جوانان از قابلیت و استعداد بیشتری برای حفظ و دانش‌طلبی برخوردارند، چنانکه امام علی علیه السلام می‌فرماید: «قلب کودک خردسال چون زمینی خالی است که هر چه در آن اندازند، پذیرنده است.»^۲

بچه‌ها را نباید به حفظ قرآن مجبور کرد

همانطور که در کتاب «خردسالترین دانشمند»^۳ ذکر شده به هیچ وجه نباید کودکان را مجبور به حفظ قرآن کرد. بلکه باید با تشویق‌های پی‌درپی آنها را برای این کار

۱- اقتباس از ترجمه کتاب منیة المرید، نوشته شهید ثانی، نگارش و ترجمه سید محمد باقر حجتی، صص ۶۳۲-۶۳۷، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

۲- نهج البلاغه، نامه ۳۱.

۳- برای اطلاع بیشتر در این زمینه به فصل سوم کتاب مراجعه شود زیرا موارد ذکر شده در آن کتاب مکمل این مطالب است و ما در اینجا درصدد تکرار آن نیستیم.

آماده ساخت؛ وقتی که به حفظ رو آوردند باید یاریشان کرد. حال اگر کودکی عدم آمادگی خود را برای حفظ با بی‌حوصلگی، فرار از کلاس و... نشان دهد باز هم با تشویق‌های فراوان، آیاتی را در موضوعات مختلف می‌توان به او یاد داد تا زمینه برای حفظ قرآن مجید فراهم شود.

بعضی از فواید حفظ

از جمله فایده‌های حفظ قرآن علاوه بر توفیق ذکر خدا، آمادگی برای تسلط به زبان عربی و شیوایی کلام است؛ حتی قله‌های مرتفع خطبه‌های پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، امام علی علیه السلام، زهرای اطهر علیها السلام و زینب کبری علیها السلام آیات قرآن است و در اینجاست که می‌توان عظمت و تفاوت آشکار کلام خدای متعال را با سخنان حتی فصیح‌ترین و بلیغ‌ترین انسانهای عالم مشاهده کرد؛ همانگونه که استاد سخن - سعدی - درباره زیبایی و فصاحت کلام پیامبر صلی الله علیه و آله می‌گوید:

او فصیح عالم و من لال او   کی توانم گفت شرح حال او

از دیگر فواید حفظ قرآن توانمندی در اقامه حجت و دلیل است. امام علی علیه السلام می‌فرماید: ... و قرآن برای بازخواست و داوری کافی است^۱. هدف اصلی قاری و حافظ قرآن، عمل کردن به دستورات آن است و حفظ و قرائت و استماع نیز، گام اول عمل کردن و عدم تضييع آن است^۲.

عاشقان قرآن

گروهی از آزادگان عاشق قرآن که در سیاهچالهای مخوف رژیم جنایتکار صدام دربند بودند در شرایطی بس دشوار و طاقت‌فرسا بر آن شدند تا قرآن کریم را حفظ

۱- نهج البلاغه، خطبه ۸۳.

۲- عن ابی عبد الله علیه السلام قال: جاء رجل الى النبی صلی الله علیه و آله فقال یا رسول الله ما العلم: فقال: الانصات. قال: ثم مه یا رسول الله؟ قال: الاستماع. قال: ثم مه؟ قال: الحفظ. قال: ثم مه یا رسول الله؟ قال: العمل به. قال: ثم مه یا رسول الله؟ قال: نشره، (الخصال، ص ۲۸۷، باب الخمسه، ح ۴۳، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۸، ح ۸).

نمایند. برای آنها مبادرت به این امر بسیار مشکل و دردسرافرین بود چرا که برای نیل به این هدف هیچ مددکار یا مشوقی نداشتند. از آنجا که حفظ قرآن به صورت آشکارا غیرممکن بود و داشتن یک جلد کلام الله مجید چه بسا عواقبی چون مرگ را در پی داشت، در خفا و به صورت پنهانی به حفظ اقدام می‌ورزیدند و علی‌رغم خطرات بسیاری که آنان را تهدید می‌کرد، در جاهایی که حتی باور کردن آن مشکل است همچون شب هنگام و در زیر پتو، در حال صرف غذا، در حال استحمام و... به حفظ و تکرار و تمرین آیات قرآن مشغول بودند. آنها حتی استراحت و خواب خود را محدود کرده بودند تا این که عاقبت به حفظ کامل قرآن کریم موفق گشتند. این عشق و شوق مجنون‌وار، انسان را به یاد آن یار وفادار امام حسین علیه السلام - عابس شاکری - می‌اندازد که عاشقانه اسلحه خود را در برابر دشمن بر زمین انداخت و گفت: عشق حسین مرا دیوانه کرده است. عابس عاشق بود. عاشق خوش صوت‌ترین قاری قرآن که حتی سربریده‌اش بر بالای نیزه مشغول تلاوت قرآن بود: «أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا»

چه خوش است صوت قرآن ز تو دلربا شنیدن

به رُخت نظاره کردن سخن خدا شنیدن

امام حسین علیه السلام در شب عاشورا از برادرشان حضرت ابوالفضل العباس علیه السلام خواستند که از یزیدیان یک شب مهلت گیرد، و فردا نبرد واقع شود؛ چرا که امام حسین علیه السلام فرمودند: «من نماز و قرائت قرآن را خیلی دوست دارم». در شب عاشورا صدای تلاوت قرآن از خیمه‌های یاران امام حسین علیه السلام به گوش می‌رسید.

مقام قاری و حافظ قرآن

در نظر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم دانستن قرآن بسیار مهم بود. کسانی که در قرائت و حفظ

قرآن از بقیه جلوتر بودند، بیشتر مورد نظر ایشان بودند. روزی جمعی را به سفری می‌فرستادند از آنها پرسیدند: چقدر قرآن می‌دانید؟ یکی از آنها که از همه جوان‌تر بود گفت: من سوره بقره و چند جای دیگر از قرآن را می‌دانم.

فرمودند: بروید [سرپرست و] امیر شما [در سفر] این شخص است. گفتند: شخصی که شما می‌فرمائید از همه جوان‌تر است. پیامبر فرمودند: او سوره بقره را می‌داند.^۱

مصعب بن عمیر قریشی - شهید جنگ أحد - در روزگار جوانی سرپرستی مسلمانان مدینه را پیش از هجرت پیامبر اکرم ﷺ از مکه به مدینه به عهده گرفت و زمینه را برای هجرت هموار کرد، این مأموریت بزرگ در اثر دانستن قرآن بود. هر یک از یاران پیامبر قسمتی از قرآن را حفظ کرده بودند ولی - به اتفاق نظر همه مسلمانان، علی بن ابی طالب علیه السلام تمام قرآن را در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله از بر داشت و او در این عمل یگانه بود.^۲ گفته شده است که ابن مسعود و ابی بن کعب و معاذ بن جبل همه قرآن را آموخته بودند ولی ذکر نشده است که همه آنها از برداشتند.

ج - تدبر در آیات الهی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به ابوذر چنین فرمودند: نشانه عالمی که از علمش بهره می‌برد آن است که هنگام خواندن قرآن نه تنها در آن تدبر می‌کند، بلکه تضرع در پیشگاه خدا هم دارد.^۳

اساس قرآن بر تلاوت با تدبر است لذا پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: «وای به حال کسی که آن را بخواند و نیندیشد.»^۴ چون قرائت زمینه و مقدمه‌ای برای تدبر است از این رو

۱- مجمع البیان، فضل سوره بقره.

۲- ابن ابی الحدید، مقدمه شرح نهج البلاغه.

۳- بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۱۸.

۴- بحار الانوار، ج ۴۱، ص ۳۵۳.

می فرمود: «با تلاوت قرآن خانه‌های خود را نورانی کنید.»^۱ تدبّر یعنی استفاده کردن از خزائن الهی.^۲ تدبّر یعنی بهره‌برداری از علم و عقل و خیر.^۳ تفکر و تدبّری که نتیجه‌اش عبرت‌گرفتن و آگاه شدن است، مفید است.^۴

پیامبر ﷺ به ابوذر چنین فرمودند: «نه تنها زیاد قرآن بخوان بلکه وقتی به آیاتی نظیر آیه امر به معروف و نهی از منکر رسیدی آن را مکرر تکرار کن و در آنها تدبّر نما، زیرا امرش تو را به صلاح و نیکی دعوت می‌کند و نهی آن تو را از زشتی باز می‌دارد.»^۵

امام علی علیه السلام می‌فرماید:

[متقین کسانی هستند که] کلمه کلمه قرآن را به صورت ترتیل می‌خوانند، با خواندن قرآن اندوهگین می‌شوند... وقتی به آیه‌ای می‌رسند که تشویق و پاداش بهشت دارد صبر می‌کنند و آن را آرزو می‌نمایند و در آرزوی آن نفسی عمیق می‌کشند و گمان می‌کنند که بهشت در برابر آنان آماده است و آنگاه که به آیه‌ای می‌رسند که در آن [عذاب و وعده عذاب] دارد، گوشه‌های خود را متوجه آن می‌سازند و گمان می‌کنند که شعله‌های جهنم و فریاد آتش در بیخ گوش آنهاست.^۶ نتیجه تدبّر و تفکر راه یافتن به هدایت و ترس از عذاب جهنم است و مانع تدبّر، قفل قلبها است، عامل قفل دلها، بیماری آن است و علت بیماری دلها گناهست.^۷

۱- وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۸۴۹، نشر دارالکتب.

۲- وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۸۳۰.

۳- نهج البلاغه، خطبه ۱۰۳.

۴- وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۸۳۰.

۵- بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۱۸.

۶- نهج البلاغه، خطبه ۱۸۴.

۷- نهج البلاغه، خطبه ۲۲۹.

یکی دیگر از آثار تدبر در قرآن توکل و فزونی ایمان است: «وَ إِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ»^۱

شبهه‌ای واهی

طبق روایات بسیاری، علم کامل قرآن نزد پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و ائمه اطهار عَلَيْهِمُ السَّلَام می‌باشد و معلم و مفسر حقیقی قرآن آنانند، همانگونه که قرآن، پیغمبر اکرم را معلم و مبین خویش معرفی کرده است.^۲

در عین حال می‌بینیم که هم خود پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و هم ائمه اطهار عَلَيْهِمُ السَّلَام تأکید می‌کنند که به قرآن مراجعه کنید و در صورت شک در صحت روایات، آنها را با قرآن بسنجید....

پس وقتی ما بخواهیم برای احراز اعتبار روایتی و یا حداقل ترجیح آن با روایتی دیگر آنرا به قرآن عرضه کنیم، باید مفهوم آیه برای ما روشن باشد تا بتوانیم روایت را بر آن تطبیق کنیم و اگر طوری بود که مفهوم آیه هم می‌بایست با روایت شناخته شود دور لازم می‌آمد، لذا این شبهه که «هیچکس حق ندارد بدون مراجعه به روایات درباره قرآن تدبر کند و از مفاهیم قرآن استفاده نماید» شبهه‌ای است واهی. ما موظفیم به استناد خود قرآن و تأکیدات پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و توصیه‌های ائمه اطهار عَلَيْهِمُ السَّلَام در آیات قرآن تدبر کنیم.

متأسفانه در این مورد کوتاهی‌هایی شده تا آنجا که حتی درس قرآن و تفسیر آن در حوزه‌های علمیه بسیار ضعیف و ملحق به عدم گردیده بود تا اینکه در حوزه علمیه قم مرحوم استاد «علامه طباطبایی» (ره) این توفیق را یافتند که تفسیر قرآن را احیاء کنند و این یکی از بزرگترین افتخاراتی بود که نصیب ایشان شد و همه ما به ایشان مدیونیم و امروز یکی از بزرگترین مآخذ و برترین مدارک اسلامی برای شناختن

۱- سوره انفال، آیه ۳.

۲- به سوره بقره، آیه ۲۳۹ و سوره نحل، آیه ۴۴ مراجعه شود.

پیامبر اکرم ﷺ و انس با قرآن

رسول خدا ﷺ به قرآن بسیار اهمیت می‌دادند و در تعلیم و بکار بستن آن می‌فراوان مبذول می‌داشتند، آرزومند بودند که این کلام دلنشین خدا در دلها بنشیند و قلوب را که مرکز فرماندهی وجودند مستخر کند. می‌فرمودند: «قلبی که ظرف قرآن باشد از عذاب خدا به دور است.»^۲ و نیز: «فرزندانتان را به سه چیز پرورش دهید دوستی پیغمبرتان، دوستی اهل بیت او و تلاوت قرآن.»^۳ قرآن محبوب ایشان بود از قرائت و استماع و تلقین آن لذت می‌بردند و سیر نمی‌شدند، خداوند به او دستور داده بود که قرآن را به تأنی و دقت بخوانند: «و رَقُلِ الْقُرْآنَ تَرْتِیلاً»^۴ هر شب پیش از خواب، مسبّحات - یعنی سوره‌های حدید، حشر، صف، جمعه و تغابن که با «یسبّح» و «سبّح» شروع می‌شوند - را می‌خواندند و می‌گفتند: در آنها آیه‌ای هست که از هزار آیه بهتر است.^۵

حذیفه - یکی از یاران پیامبر ﷺ - می‌گوید: یک بار با رسول خدا نماز خواندم. سوره بقره را شروع کردند چون به آیه عذاب می‌رسیدند از عذاب به خدا پناه می‌بردند به آیه رحمت که می‌رسیدند از خدا رحمت طلب می‌کردند، چون به آیه تسبیح می‌رسیدند خدا را تسبیح می‌گفتند و چون فارغ شدند [و نماز به پایان رسید] این دعا را که همیشه در ختم قرآن می‌خواندند، قرائت کردند: «اللّٰهُمَّ ارْحَمْنِی بِالْقُرْآنِ و اجْعَلْهُ لِی اِمَاماً و نوراً و هدی و رحمة...»^۶؛ پیداست که در خواندن آن سوره مفصل در نماز چه صبر و ثباتی از خود نشان دادند.

۱- استاد محمد تقی مصباح یزدی، معارف قرآن، دفتر انتشارات اسلامی، ص ۵.

۲- وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۸۲۵.

۳- ینابیع المودة، ص ۲۷۱.

۴- مزمل، آیه ۴

۵- مجمع البیان، فضل سوره حدید.

۶- المحجة البیضاء، ج ۲، صص ۲۲۷ - ۲۳۲.

با آنکه قرآن را خود به دیگران تعلیم می‌کردند خوش داشتند که [صوت قرآن را] از دیگران هم بشنوند، شبی تلاوت ابن مسعود، یکی از یاران خود را استماع کردند، بعد فرمودند: هر کس می‌خواهد قرآن را همانطور که نازل شده به آرامی بخواند مثل «ابن امّ عبد» (کنیه ابن مسعود) تلاوت کند.^۱

ابن مسعود گوید: پیامبر ﷺ روزی به من فرمودند: «بر من قرآن بخوان»
گفتم: برای شما حال آنکه قرآن بر شما نازل شده است؟!
فرمودند: دوست دارم از دیگری بشنوم.

سوره نساء را آغاز کردم و همین که به آیه «فکیف اذا جئنا من کلّ امة بشهید و جنابک علی هؤلاء شهیدا»^۲ رسیدم، سر بلند کردم...دیدم اشک از چشمانشان جاری است.^۳

قرآن

با تو گر خواهی سخن گوید خدا قرآن بخوان
تا شود روح تو با حق آشنا قرآن بخوان
ای بشر یاد خدا آرامش دل می‌دهد
دردمندان را بود قرآن دوا قرآن بخوان
دامها گسترده شیطان در مسیر عمر تو
تا که ایمن باشی از این دامها قرآن بخوان
رتلّ القرآن ترتیلا ندای رحمت است
می‌دهد قرآن به جان و دل صفا قرآن بخوان
ای که روح سخت پابند غم دنیا شده
می‌کند قرآن تو را از غم رها قرآن بخوان

□

۱- همان.

۲- سوره نساء، آیه ۴۱.

۳- صحیح مسلم، ج ۱، ص ۳۲۰.

خانواده قرآنی

تزلزل بنیان خانواده

در روزگار ما هیچ نهاد اجتماعی به اندازه «خانواده» در کشورهای صنعتی گرفتار بحران نشده است؛ به عبارت دیگر آثار تحولات فکری، اخلاقی و فرهنگی چند قرن اخیر در عرصه خانواده به میزان گسترده‌ای مشاهده می‌شود. کسانی که با فرآیند تحولات اجتماعی در غرب آشنا هستند به خوبی می‌دانند که از هم پاشیدن خانواده در آن دیار مشکلات حل ناشدنی فراوانی را به وجود آورده است. اما در جامعه ما وضع به گونه‌ای دیگر است. سلامت اخلاقی نسبی که در جامعه ما وجود دارد سبب قوام و استحکام نهاد خانواده شده است.

آمار طلاق در کشور ما در مقایسه با کشورهای صنعتی بسیار پایین است؛ همچنین طول مدت ازدواج در کشورهای صنعتی بسیار کوتاه مدت است. به عنوان نمونه میانگین طول مدت ازدواج در سوئد شش ماه است.^۱ غیر اخلاقی شدن جوامع غربی و از دست رفتن هویت اعتقادی در این کشورها موجب عوارض بسیاری از جمله تزلزل بنیان خانواده شده است.

۱- فصلنامه جمعیت، سازمان ثبت احوال کشور، شماره ۵ و ۶.

خانواده در اسلام

زندگی خانوادگی بشر صد درصد طبیعی است یعنی آفرینش انسان به گونه‌ای است که او را به طور فطری و طبیعی به سوی تشکیل کانون خانوادگی و داشتن فرزند سوق می‌دهد.

توجه ویژه اسلام به نهاد خانواده سبب شده است که این نهاد از موقعیتی ویژه در میان مسلمانان برخوردار شود. نظام خانوادگی اسلام با تکیه بر مبانی فطری و طبیعی ظریفترین نکته‌ها را در روابط میان زن و شوهر مورد توجه قرار می‌دهد و آئینی مدون را برای زندگی بنا می‌نهد.

قرآن کریم اساس رابطه زناشویی را «مودت و رحمت^۱» می‌داند که رابطه‌ای برتر و والاتر از پیوند شهوانی یا بهره‌گیری اقتصادی و سودجویانه است؛ بنیانی که بر اساس «مودت و رحمت» شکل می‌گیرد، آثار بسیار پر خیر و برکتی نه تنها برای زن و شوهر و فرزندان بلکه برای جامعه دارد. برعکس جامعه‌ای که در آن کانون خانواده گرفتار به هم ریختگی و نابسامانی است عاقبت روشنی ندارد و دیر یا زود از هم خواهد پاشید.

مؤثرترین قدم در موفقیت یک خانواده، دقت و بررسی کافی در مرحله انتخاب همسر است. موفقیت خانواده در درجه اول به این بستگی دارد که انتخاب همسر از روی آگاهی و با توجه به معیارهای درست صورت گیرد.

اگر تنها مسایل و ارزشهای مادی و ظاهری را ملاک تصمیم و انتخاب خود قرار دهیم، دیگر نباید انتظار وفاداری و صمیمیت و فداکاری و عاطفه و... را داشته باشیم.

نخستین گام در راه تربیت فرزندان

نخستین گام در راه تربیت فرزندان، تربیت خویشتن است. هیچ‌گاه کسی که خود به صفات اخلاقی نیکو زینده نشده، نمی‌تواند دیگری را به پاکی هدایت کند. پدر و

۱- سوره روم آیه ۲۱.

مادر تندخو و پرخاشگر کمتر فرزندی آرام و سازگار تربیت خواهند کرد. گذشته از اثراتی که فرزند از راه وراثت از والدینش کسب می‌کند، کردار و گفتار آنان در سازندگی کودکانشان تأثیر عمیقی دارد و بسیار بعید است که در خانواده‌ای نابهنجار، افراد بهنجار رشد یابند.

شگفتا که بعضی از والدین، بدون گام نهادن در این راه، انتظار دارند فرزندان شایسته داشته باشند. چگونه می‌توان انتظار داشت کودکی مؤدب و موقر باشد در حالی که بزرگترها از ادب بویی نبرده باشند؟

«از آنجا که خانواده، کلاس اول زندگی و پرورش کودک است»^۱ پاسداشت آن از آلودگی‌ها بر همه چیز مقدم است. فرزندان ما، قبل از این محیط، در عرصه‌ای دیگر، از چیزی تأثیر نپذیرفته‌اند و هیچ خوی استواری نیافته‌اند. آنها تعالیم انسانی و اسلامی و راه و رسم زندگی را در محیط خانه می‌آموزند؛ چون بیشترین ساعات اولیه عمر خود را در خانه و نزد والدین سپری می‌کنند و چیزی که در این محیط می‌آموزند در جای دیگر به این آسانی فرا نمی‌گیرند. خانواده اولین محیط اجتماعی است که طفل در آن برای آینده آماده می‌شود و پدر و مادر او را خوب یا بد، می‌پروراند: خداوند در قرآن مجید می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! خود و خانواده‌تان را از آتش دوزخ نگهدارید؛ چنان آتشی که مردم و سنگ خارا، آتش افروز آند.»^۲

به راستی برای حفظ خانواده از آتشی‌های سوزنده چه وسیله و راهی بهتر از تربیت قرآنی وجود دارد؟

والدین وظیفه‌شناس و فرزندان خطا پیشه‌ایشان در دوزخ به همراه یکدیگر معذب خواهند بود:

«بگو همانا زیانکاران کسانی هستند که خویشان و اهل خود را در روز قیامت به خسران در افکنند. بدانید که زیانکاری آشکار این است.»^۳

۱- دکتر علی قائمی، خانواده و تربیت کودک، ص ۳۸.

۲- سوره تحریم، آیه ۶.

۳- سوره زمر، آیه ۱۵.

پیامبر اکرم ﷺ می فرماید: «...مرد نگهدارنده خانواده خویش و مسؤول آنهاست و زن نیز نگهدارنده خانواده شوهر و فرزندان اوست و در برابر آنها مسؤول است بدانند همه شما نگهدارنده و در برابر کسانی که مأمور نگهداری آنها هستید مسؤولید»^۱ برآستی حفظ خانواده از آتش و روی آوردن به قرآن مسؤولیتی سنگین بر دوش ماست.

قرائت قرآن در خانه

نکته دیگری که در احادیث قرائت قرآن وجود دارد، این است که این احادیث مسلمانان را به تلاوت قرآن در منازلشان تشویق فراوان می کند. خواص و اثر گوناگونی بر آن می شمارد و این نیز علل و فوایدی دارد:

✽ خواندن آن در منازل سبب اعلائی کلمه حق و نشر حقایق اسلام، موجب انتشار و کثرت قرآن خواهد بود زیرا وقتی که انسان در منزل خود قرآن بخواند همسر و فرزندان وی نیز طبعاً در این عمل از وی پیروی نموده و به خواندن قرآن تشویق می گردند و در نتیجه به خواندن قرآن گرایش مخصوصی به وجود آمده و تعداد قرآن خوانان، روز به روز افزایش پیدا می کند.

اگر برای خواندن قرآن مرکز و محل معینی اختصاص یابد در اینصورت قرآن خواندن برای همه و در تمام اوقات امکان پذیر نخواهد بود، به همین خاطر گفته شد که قرائت قرآن در منازل یکی از راههای انتشار و گسترش حقایق اسلام می باشد.

✽ قرائت قرآن در منازل و خانه ها، تعظیم و به پا داشتن شعائر اسلام است؛ زیرا وقتی از خانه های مسلمانان هر صبح و شام صدای جانفزای قرآن بلند گردد و از هر نقطه شهرهای اسلامی صدای آیات الهی به گوش ها برسد در اعماق جان و دل شنندگان اثر خاص و عمیق می گذارد، اسلام و ایمان در دلشان بارور، جلوه گر و شکوفا می گردد.

۱- مجموعه ورام، ج ۱، ص ۶.

❁ تلاوت قرآن، دعا، ذکر خدا در خانه‌ها و منازل باعث فزونی نعمت‌ها و **ازدیاد برکات** می‌گردد و فرشتگان در چنین خانه‌هایی فرود آمده و شیاطین از آن دوری می‌گزینند و اینگونه منازل برای اهل آسمان نور و روشنایی می‌بخشد همان‌گونه که **ستارگان** آسمان بر اهل زمین نور افشانی می‌کنند و خانه‌ای که در آن قرآن تلاوت **نشود** و خداوند در آن یاد نگردد، برکتش کم گردیده و ملائکه از آن دور و شیاطین به **این گوشه** خانه‌ها راه می‌یابند.^۱

بحران هویت

بلای خانمانسوزی که گریبانگیر بشر متمدن امروزی است و به خصوص نسل جوان را به کام خود فرو می‌کشد، همه ریشه در تربیت ناصحیح نونهالان دارد که این خود دردی جانکاه است.

قبل از آنکه نوجوانان و جوانان ما در بحران هویت دست و پا بزنند و در منجلاب فساد اخلاقی گرفتار شوند و پس از «واقعۀ» به دنبال «علاج» آن باشیم، بیاییم نسل جوان را با کلام الهی بی‌روانیم که سخن قرآن و رهنمود پیشوایان، مطمئن‌ترین راه است. امام خمینی (ره) بنیانگذار انقلاب اسلامی چنین فرمودند:

«[قرآن] کتابی است که می‌خواهد انسان بسازد، یک انسانی که خداوند، خود با اسم اعظم ایجاد کرده است. می‌خواهد انسان را از این مرتبه ناقصی که هست به آن مرتبه‌ای که لایق اوست برساند و قرآن برای این آمده و انبیاء هم آمده‌اند تا دست این انسان را بگیرند و از این چاه عمیقی که در آن فرو افتاده، در آورند و جلوه حق را به او نشان دهند».^۲

در دنیای پرآشوب فعلی که فتنه‌ها همچون پاره‌های شب، ما و دنیای ما را

۱- آیت‌الله العظمی خویی، شناخت قرآن، ص ۲۸.

۲- تفسیر سوره حمد.

فراگرفته است، بر ماست که به قرآن پناهنده شویم. باید در راه نیک پرورش دادن کودکانمان به قرآن رو کنیم و خود و فرزندانمان را که والاترین سرمایه‌های ما هستند از تباهی‌ها برهانیم، چه اینکه اگر آنان خوب تربیت نشوند سبب تیرگی جامعه شده و خود نیز در آن گرفتار خواهند آمد.

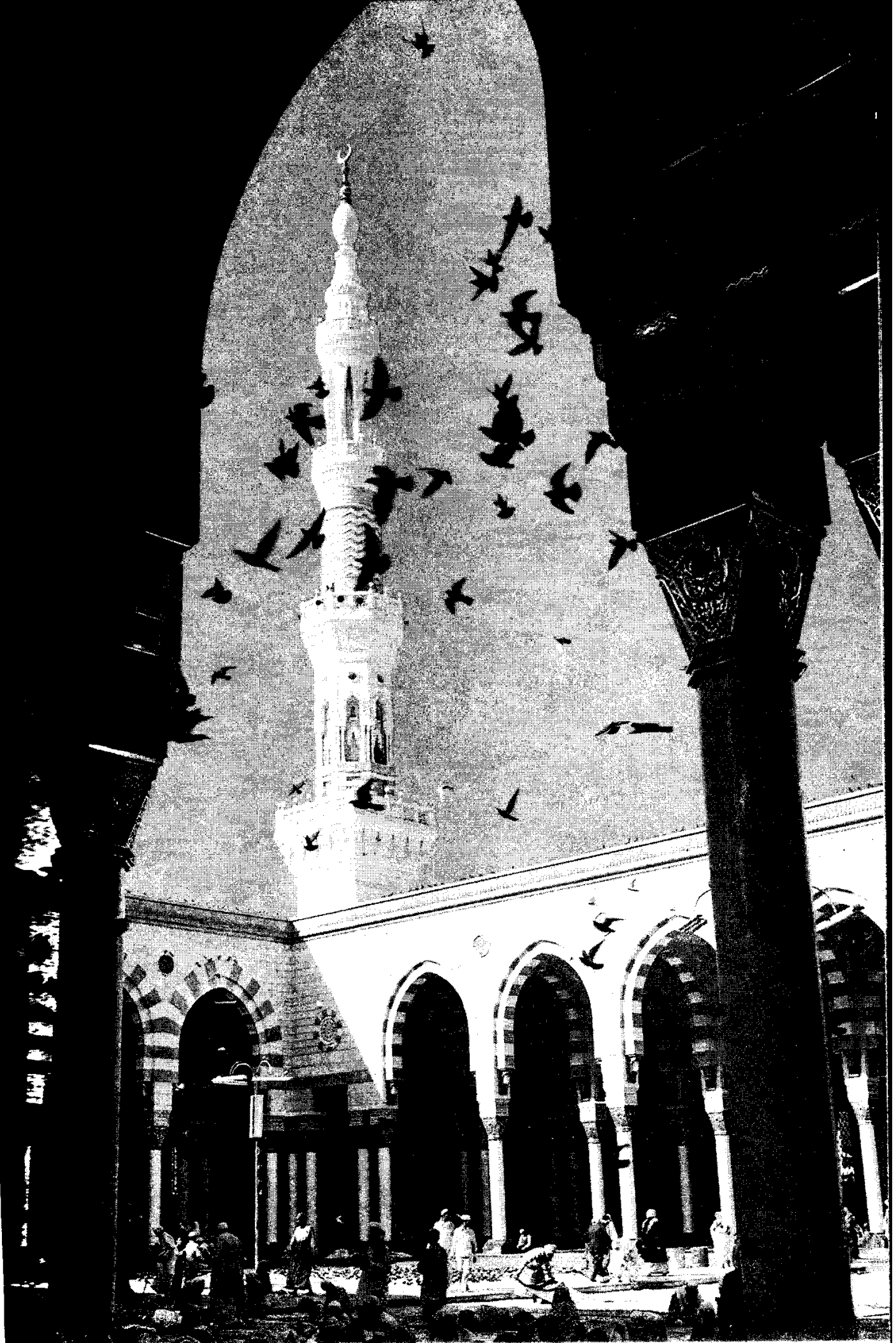
پس سعی کنیم با تربیت قرآنی فرزندان، آنان را روشنایی چشم خویش قرار

دهیم.^۱

۱- برگرفته از آیه ۷۴، سوره فرقان.

جامعه قرآنی

دور ماندن از قرآن

این همه سفارش و توصیه، آن همه اهمیت و تلاش پیامبر ﷺ برای آن بود که قرآن ضامن سعادت و رفاه هر دو جهان است، مضامین قرآن و جهش مسلمانان در صدر اوّل شاهد گویای این مطلب است ولی با این اوصاف ما مسلمانان از قرآن مجید که «هدی للناس» است، به طور کامل استقبال نکردیم و با آن، قلوب خویش را مُنَوَّر نمودیم و از «و انتم الاعلون ان کنتم مؤمنین» بی بهره ماندیم و از جهان بینی آن فاصله گرفتیم. کدام عامل سبب شد که اکثریت ما از دانستن قرآن بدور ماندیم و اقلیتی هم فقط به فراگرفتن تلاوت یا... آن اکتفا کردیم بی آنکه از معانیش مطلع گردیم؟!!!

یکی از بزرگترین وظایف مسلمانان در حال حاضر ترویج قرآن و تعلیم و تعلم قرآن و رو آوردن به قرآن است. در این باره وظیفه فقها و علما و مسلمانان بیدار از دیگران سنگینتر است. باید کاری کرد و وضعی پیش آورد که مسلمانان بیدار گردند و به کتاب عزیز خدا رو آورند.

باید در همه مساجد و مراکز فرهنگی جهان اسلام درس قرآن برپا شود و در مدارس مسلمانان تدریس قرآن جدی گرفته شود. باید در همه کشورهای اسلامی

دانستن قرآن یکی از اساسی‌ترین شرایط هر استخدام باشد و باید در این راه از تلاش و صرف پول و ایجاد وضع مناسب دریغ نشود. آری در احیاء این امر یک بیداری و تحول همه‌جانبه ضروری است.

مهجوریت قرآن، سرآغاز انحطاط مسلمین

«وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا»:

«و رسول خدا گفت: پروردگارا، [با اینکه هشدار دادی و فرمودی اگر می‌خواهید سربلند و عزیز باشید، به قرآن عمل کنید] قوم من [نه تنها آن را ترک کردند بلکه] دوری از قرآن را پیشه خود ساختند.^۱»
پیامهای آیه مبارکه چنین است:

- ۱ - کلمه «رسول» به رسالت پیامبر، که وارد کردن قرآن در متن زندگی است اشاره می‌کند. اما بسیاری از مردم قرآن را از خود دور می‌سازند.
- ۲ - از کلمه «رب» در می‌یابیم که پروردگار، قرآن را برای پرورش و تکامل انسانها نازل کرده است، بنابراین دوری از قرآن یعنی دوری از رشد، کمال و سعادت ابدی.
- ۳ - عبارت «اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا» نشان می‌دهد که اگر آیات الهی نادیده گرفته شود، قرآن مهجور است؛ هر چند در کنار مردم باشد و با «هذا» که ویژه اشاره به نزدیک است مورد اشاره قرار گیرد.

✽ مهجوریت چیست و چند نوع است؟

۱ مهجوریت معنی و مفهوم یا عمل به دستورات؛ الفاظ آن قرائت و حفظ می‌شود اما عمل نمی‌شود.

۲ مهجوریت الفاظ از نظر حفظ؛ قرائت و عمل می‌شود اما الفاظ آن حفظ نمی‌شود.

۱- سوره فرقان، آیه ۳۰.

۳ مهجوریت قرائت و تعلم؛ قرآن خریداری و در خانه نگهداری می‌شود اما قرائت نمی‌شود.

۴ مهجوریت در تدبیر؛ قرائت و حفظ می‌شود اما در آیات آن تدبیر نمی‌شود. از آنجا که قرآن و سنت به قرائت، حفظ، تدبیر، تفکر و عمل به قرآن دستور داده است، بنابراین کوتاهی در هر بخش نوعی مهجور ساختن قرآن است؛ ولی مهجوریت تدبیر و عمل به احکام قرآن مهمتر و اثرات زیانبارتری دارد.

✽ پیامدهای ترک قرآن^۱

۱ مهجوریت پیروان قرآن

۲ اختلاف و تفرقه بین مردم

۳ بیگانه شدن تدریجی جامعه با قرآن چنانکه جز نام آن چیزی باقی نمی‌ماند.

اقبال لاهوری در این باره چنین سروده است:

دیروز مسلم آیت اقبال و مکرمت

امروز گو، چه شد که چنین نا مُکرم است

دیروز مسلم از شرف علم سربلند

امروز پشت مسلم و اسلامیان خم است

دیروز محرم حرم غیر مسلمین

امروز، بین، چه در حرم خود نه محرم است

آن اقتدار خود چه شد، وین انکار چیست؟

آنها چگونه مبدأ و اینش چه مختم است

دلیل این همه انکسار، مجهوریت قرآن و عمل نکردن به دستورات انسان‌ساز آن

است. برای اثبات این مطلب می‌توان به بعثت پیامبر و نزول قرآن در سرزمین تهی از

تمدن حجاز اشاره کرد و پیشرفت و تکامل آن جامعه در اثر عمل به قرآن را یادآور شد.

۱- برگرفته از نهج البلاغه، خطبه ۱۴۷.

تمام حرکت‌های اصلاحی، از جمله پیروزی انقلاب اسلامی شکوهمند ایران، در سایه عمل به بخشی از تعالیم قرآن تحقق یافته است.

امروز تنها راه رهایی از خواری و عقب ماندگی روی آوردن به قرآن است.

«سیدجمال‌الدین اسدآبادی» در بخشی از سخنانش درباره قرآن چنین می‌گوید: «... آقایان! مدینه فاضله انسانی و صراط مستقیم بشری قرآن مجید است... و ضامن سعادت در این فوز نشأتین است، آه، آه! چه سان از فرط غفلت مهجور شده... آه، آه! چه سان فواید قرآن امروز از فرط جهل و غفلت منحصر در امور ذیل شده است:

۱ - تلاوت بالای قبور، شبهای جمعه

۲ - مشغولیت روزه‌داران

۳ - بازیچه مکتب

۴ - قسم دروغ

۵ - مایه گدایی

۶ - زینت قنداق

۷ - بازوبند نانوا

۸ - گردن بند بچه

۹ - حمایل مسافری

۱۰ - صلاح جن زده‌ها

۱۱ - مقدمه انتقال اسباب و اثاثیه منزل

۱۲ - حرز زورخانه کار

۱۳ - سرمایه کتابفروشیها

آه، وا اسفا! یک سورة والعصر که سه آیه بیش نیست، نهضت مسلمانان صدر اسلام را به وجود آورد و موجب تشکیل اصحاب صفه شد. اما افسوس!...»^۱

۱- محمدجواد صاحبی، تاکتیکهای انقلابی سیدجمال، صص ۳۶ و ۳۷

قرآن، پاسخگوی همه سؤالات بشر

«یوسف سلام» خواننده مشهور (سابق) انگلیس در گفتگو با مجله اشترن با اشاره به معروفیت خود در دوران آواز خوانی و این که برای یافتن پاسخ سؤالهای خود همه راهها از زندگی گیاه خواری تا بررسی مذاهب جنوب شرق آسیا را پیموده است، می‌افزاید:

فقط قرآن به سؤالهایم پاسخ داد؛ قرآن کتاب زندگی است. قرآن انسان را از «حیرت» و سرگردانی نجات می‌دهد. قرآن ریسمانی است که انسان را از ظلمتکده دنیا به روشنایی رهنمون می‌شود^۱ و با آن به نور صعود می‌کند.

خانم والرین پروخوا مترجم قرآن به زبان روسی که دارای دکترای فلسفه از دانشگاه مسکو است می‌گوید:

«قرآن منبع بزرگی از قوانین علمی است و دانشمندان جهان پس از قرن‌ها که از نزول آن بر پیغمبر اسلام می‌گذرد به کشف برخی از اسرار آن نایل می‌شوند. من با مطالعه نمودن نظریات و قوانین مختلف حقوق توانستم به عمق دستورات قرآن پی ببرم».

پرفسور هانری کربن دانشمند فرانسوی می‌گوید:

«اگر اندیشه محمد ﷺ خرافی بود و اگر قرآن او وحی الهی نبود هرگز جرأت نمی‌کرد بشر را به علم دعوت کند. هیچ بشری و هیچ طرز فکری به اندازه محمد و قرآن به دانش دعوت نکرده‌اند تا آنجا که در قرآن ۹۰۵ بار از علم و فکر و عقل سخن به میان آورده است.»

پی‌بردن به عمق محتوی و مضامین عالی و دقایق معارف آن از حیطة قدرت مغزهای متفکر و افکار جامعه بشری بیرون است، نه بدان معنی که پویندگان دانش دورش نگردند و اندیشه خویش را در پی جویی معارف آن به کار نگیرند چه آنکه

۱- آیه ۱۰۳ سوره آل عمران.

خدای منان این نعمت عظیم را به افکار بشری اهدا فرموده و بسوی تفکر در غوامض و غور در حقایق و غوص در ژرفای دانش و علوم آن دعوت نموده و در خود آن کتاب نیز به این دعوت رسمی تصریح شده و عقول دانش پژوهان را درباره انتفاع از این خوان گسترده رهنمون گردیده.

لکن متأسفانه این بحر بی ساحل و کان عظیم اسرار با وجود پیروانی بالغ بر یک میلیارد نفوس، میان اتباع خویش نیز مظلوم بوده و حداقل به مقدار استعداد خود تحقیق و بررسی و استفاده از حقایق آن را به عمل نیاورده‌اند.

تو هم نشود که در این مرحله علما و مفسرانی بسیار در اطراف این کتاب زحماتی فوق‌العاده نکشیده و تحقیقاتی فراوان انجام نداده‌اند لکن سخن در این است که می‌باید تا بحال تمام مسلمانان جهان حداقل قرائت صحیح عبارتهای آن را یاد می‌گرفتند و اکثریت قاطعی آنرا حفظ می‌کردند و اکثریت مطلق از تفسیر و توضیح آن برخوردار می‌بودند و سپس احکام و برنامه‌های ذات‌الابعد آن را در محیط خویش پیدا می‌کردند.^۱

زیبایی‌های قرآن

چرا بعضی‌ها چشم خود را به روی زیبایی‌های قرآن بسته‌اند و چهره زیبای قرآن را به جامعه معرفی نمی‌کنند.

«سراسر قرآن پر است از بشارت و مژده به سعادت و لذت» اما افرادی با بی‌سلیقگی فقط از انذار و تهدید از عذاب در آن سخن می‌گویند.

قرآن کریم نه تنها وجود گرایش به لذت را در انسان انکار و یا آن را محکوم نمی‌کند، بلکه یک سلسله از تعالیم خود را بر اساس این میل طبیعی انسان مبتنی می‌سازد و در روش تربیتی خود از وجود آن بهره می‌برد.

قرآن هنگامی که می‌خواهد انسان را بر پایبندی و عمل به دستورات دین خدا

۱- آیت‌الله مشکینی، به نقل از مجله نور علم، شماره دوم، دیماه ۱۳۶۲، ص ۱۹.

ترغیب و او را در پیمودن راه صحیح زندگی تشویق کند، از وجود این میل و تأثیری که در اتخاذ روش و رفتار خاصی دارد بهره فراوان می‌برد.

علاوه بر بیانات و تعبیر کلی، قرآن در بعضی آیات از تعبیر ویژه «لذت» استفاده کرده است؛ در یک آیه درباره بهشتی که به صالحان وعده داده شد می‌فرماید: «و فیها ما تشتهیه الانفس و تلذالاعین» : و در بهشت هر آنچه که انسانها بخواهند و چشمها لذت برند وجود دارد^۱.

در آیه دیگری آمده است: «بهشتی که به پرهیزکاران وعده داده شده در آن نهرهایی است از آب گوارا و نهرهایی از شیر که هیچگاه مزه آن دگرگون نشود و جویهایی از شراب برای لذت بردن کسانی که می‌آشامند.^۲

بنابراین، اصل این که انسان طالب لذت باشد از نظر قرآن مورد تأیید و بی‌اشکال است چرا که این میل فطری و جبری است. البته، بدیهی است که قرآن این میل را به رسمیت می‌شناسد ولی هیچگاه آن را یله و رها و افسار گسیخته و آزاد نمی‌گذارد؛ بلکه آن را در جهت صحیح خود هدایت می‌کند و انسان را وعده می‌دهد به چیزی که لذت فوق‌العاده دارد.

قرآنی کردن جامعه

در اینجا سخن از قرآن و قرآنی کردن جامعه است؛ قرآنی که امروز شناخت آن برای ما و جوانان ما بیش از هر زمان و از هر موضوع دیگر لازم و ضروری است و از اولیت خاصی برخوردار است زیرا قرآن که امروز هدایت و حاکمیت کشور اسلامی ما را به عهده دارد، کتابی که برنامه روزانه این ملت و این کشور را تشکیل می‌دهد، کتابی که نشانه نبوت و پشتوانه اسلام است، کتابی که خطوط فکری، عبادی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی و بالاخره، نظام اجتماعی و زندگی مادی و معنوی ملت

۱- سوره زخرف، آیه ۷۱.

۲- سوره محمد ﷺ، آیه ۱۵.

مسلمان ما را تعیین می‌کند، کتابی که انقلاب اسلامی ما از آن الهام گرفته و با آن تنظیم گردید، تداوم یافته و هم‌اکنون نیز با آن رهبری می‌شود. رهبری که بحق چه در زمان تصدی ریاست جمهوری و چه پس از آن بزرگترین پشتیبان فعالیت‌های قرآنی، برای قرآنی کردن فرهنگ جامعه بوده‌اند. آثار و ثمرات این اهتمام را می‌توان در کثرت قاریان و حافظان قرآن و افتتاح رادیو قرآن و سپس شبکه سراسری آن و همه آثار فرهنگی و قرآنی مشاهده کرد.

قرآن به یاری خدا جوامع بشری را دگرگون خواهد ساخت. آری کشور ما کشور قرآن و ملت و جوانان ما فرزند همین قرآن‌اند. حاکمیت کامل آن در جهان از همین مرز و بوم رواج و گسترش پیدا خواهد کرد.

به همین جهات است که باید در کشور و اجتماع ما، مسائل و مباحث قرآنی از اولویت خاصی برخوردار باشد و جوانان ما قرآن را در یابند و بیشتر با آن آشنا شوند.

تبلیغات قرآنی در جامعه

از آنجا که دریچه رشد «جان» انسان، چشم او است و به عقیده روانشناسان قسمت اعظم یادگیری از طریق دیدن انجام می‌پذیرد و نیز انسان برای انتقال یافته‌ها، باورها، تجربیات و اصولاً ذهنیات خود به دیگران و برقراری ارتباط با هموعان از وسایلی بهره می‌گیرد که زبان از مهمترین آنهاست، جوامع بشری نیز به منظور ایجاد روابط درونی، انتقال مستقیم اندیشه‌ها، طرح سریع اطلاعات و اخبار، نیازمند ابزار خاصی هستند و در این جاست که وسایل ارتباط جمعی به وجود می‌آید. در اینجا بجاست سخنان^۱ دُرر بار امام راحل - رضوان الله تعالی علیه - درباره اهمیت رسانه‌های گروهی به ویژه سینما و سیما را یادآور شویم:

* تمام رسانه‌ها مربی یک کشور هستند باید تربیت کنند کشور را، افراد

۱- همه بیانات امام خمینی(ره) در این فصل، از کتاب صدا و سیما در کلام امام، منتشر شده از سوی انتشارات سروش در سال ۱۳۶۳ انتخاب شده است.

یک کشور را و باید خدمت کنند به ملت.

* من کراراً به آقایانی که از رادیو و تلویزیون اینجا آمدند، تذکر داده‌ام که این دستگاهی که شما اداره می‌کنید حساسترین دستگاهی است که در این کشور است.

* اگر دستگاه رادیو و تلویزیون نقصی داشته باشد به پای جمهوری اسلامی می‌گذارند، قضیه رادیو و تلویزیون با قضایای دیگر فرق می‌کند...

* شما مسؤولیت بزرگی دارید و آن این است که بواسطه تبلیغات و نمایشاتی که می‌دهید جمهوری اسلامی را به پیش می‌برید یا به عقب می‌رانید....

در جامعه ما «سینما و تلویزیون (سیما)» بیش از دیگر مراکز تبلیغاتی و رسانه‌های ارتباط جمعی در «مہجوریت قرآن» نقش دارند؛ مہجوریت با همه ابعادش. ❀ با اینکه در «ایران جوان» همیشه سخن از زندگی است آنها (سیما و سینما) قرآن را به موازات مرگ به خورد جامعه داده‌اند. در اکثر فیلمهای سینمایی و سریالهای تلویزیونی، به محض مردن یکی از شخصیت‌های فیلم - مؤمن و متدین یا بی‌دین و لامذهب - این صوت قرآن است که به موازات تصویر به گوش می‌رسد. با پخش مکرر اینچنین صحنه‌هایی - مغرضانه یا جاهلانه - (با ایجاد «شرطی سازی») هم‌اکنون هر کس صدای قرآن را بشنود ناخودآگاه احساس غم و اندوه و نگرانی به او دست می‌دهد، تا جایی که منتظر شنیدن خبر مرگ کسی می‌شود!!!

❀ از یک رمان که در اروپا نوشته شده و حاوی پیامهایی است که دنیای غرب به اذهان جهانیان القا می‌کند (و از خوب و بد آن و اینکه با جامعه ما چقدر سازگاری دارد هم بگذریم.) فیلمسازان غربی فیلم می‌سازند، چندی بعد شاهد پخش آن از تلویزیون خواهیم بود. کمی بعد سریال ساخته می‌شود؛ به زودی آن سریال هم - با آب و تاب و تبلیغ فراوان - از تلویزیون پخش می‌شود. بعد دنیای تبلیغات غرب مبادرت به ساخت

انیمیشن (کارتون) آن می‌کند و تلویزیون آن را هم پخش می‌کند تا کودکان و غنچه‌های نوشکفتهٔ جامعه هم از آن بی‌بهره نمانند.^۱ نمونه‌های فراوانی را از این قبیل می‌توان نام برد.

❁ حتی انیمیشن «قهرمانان خیالی غرب» به خورد کودکان ما داده می‌شود و تصور قهرمانی آنها در زمینه‌های گوناگون ابتدا از این کارتونها شروع می‌شود و بعد به همه زمینه‌ها منتهی می‌شود و ناخودآگاه کودک ایرانی خودباوری را از دست خواهد داد.

❁ پخش کارتونها و فیلمهایی که به اشاعهٔ فرهنگ اختلاط و روابط دختر و پسر دامن می‌زند آنقدر زیاد است که نمی‌توان شمارش کرد و نام برد؛ حتی در کارتونهایی که داستان، مربوط به زندگی حیوانات است به این نکته می‌رسیم.^۲

❁ نمایش بی‌احترامی و هتک حرمت شوهر توسط همسرش در فیلم‌ها، که باعث صدمات جبران ناپذیری به فرهنگ خانوادگی اسلامی - ایرانی^۳ ما شده است و نیز پخش فیلم‌هایی با چاشنی‌های «غضب و شهوت» که روز به روز بیش از پیش (با ظرافتی خاص) در سینماها و تلویزیون به نمایش گذاشته می‌شود به بازی با افکار و اذهان جامعه به ویژه نوجوانان پرداخته است.

❁ اکثر فیلمها و سریالهای تلویزیونی داخلی با فرهنگ عمومی جامعه مناسبت ندارد، مؤید این مطلب موارد زیر است:

۱- امام خمینی (ره): شما این را (تلویزیون) مثل سایر رسانه‌های گروهی حساب نکنید. این یک وضع خاصی دارد که این بچه‌های دو سه ساله، سه چهار ساله به این نگاه می‌کنند و از این در روح آن اثر گذاشته می‌شود تا پیرمردها، تحت تأثیر همه واقع می‌شوند.

۲- امام خمینی (ره): هر روز برنامه‌هایتان را بیشتر و بهتر توسعه دهید و کوشش کنید تا برنامه‌های اصولی و منطبق با موازین اسلام ارائه دهید و حیثیت ملت و مذهب خودتان را حفظ کنید. باید برنامه‌ها بر اساس بینش و فرهنگ اسلام تنظیم شود.

۳- خط مشی صدا و سیما، ماده ۴۵: بیان و تشریح مقام والای زن از دیدگاه اسلام و شناساندن ارزش واقعی وی به منظور بازگشت به اصالت اسلامی خویش و همچنین زمینه‌سازی برای از بین بردن ارزشهای کاذب و جایگزینی فضیلت‌های اخلاقی در خانواده‌ها و کمک به تحکیم و انسجام روابط خانوادگی.

□ خانه‌های مجلل و با سبک غربی، ماشین‌های مدل بالا^۱ و....

□ خانمهایی که دارای نقشی فرهنگی و تحصیل کرده هستند، حجاب کامل اسلامی ندارند و با ملایمت برای مردم بزرگ می‌کنند و اگر قبر و قبرستان و داستان قاچاق و اعتیاد و زندان پیش آید، چادری‌ها هم در صحنه نمایش فیلم‌ها باید ایفای نقش کنند.

همچنین در اکثر فیلمها، افراد بی‌سواد و بی‌فرهنگ و بد دهن را با چادر در صحنه نمایش سینما و تلویزیون ظاهر می‌کنند!

آیا اینگونه از حجاب ملی و اسلامی که رنگین‌تر از خون شهداست پاسداری می‌شود؟

سؤالات جالبی هم گاهی در جامعه ما مطرح می‌شود: آیا به «توهم توطئه» مبتلا شده‌ایم، یا واقعاً «توطئه» ای در کار است؟

با تذکرات رهبر حکیم و فرزانه انقلاب اسلامی درباره «شبیخون فرهنگی» جایی برای پاسخ به اینگونه سؤالات باقی نمی‌ماند.

✿ پس از گذشت پنجاه سال از جنگ جهانی هنوز، جهان غرب مبادرت به ساخت فیلمهای آن دوران می‌کند و جالب‌تر آنکه نه تنها آن فیلمها بلکه آنچه در آرشیوها از دهه‌های قبل هم باقی مانده بیرون کشیده می‌شود و به خورد جامعه داده می‌شود و حال آنکه هنوز از دفاع مقدس ملت قهرمان ایران ده سال هم نگذشته است در حالیکه فیلمهای آن به ندرت پخش می‌شود و بسیاری از فیلمسازان هم، در حال

۱- خط مشی صدا و سیما، ماده ۷: صدا و سیمای جمهوری اسلامی متعلق به تمامی ملت است و باید منعکس کننده زندگی و احوال تمامی اقوام و اقشار مختلف کشور باشد. بدیهی است که در این میان تکیه اصلی باید بر اکثریتهای اعتقادی (مسلمانان)، اقتصادی (مستضعفان) و سنی (کودکان و نوجوانان) باشد.

۲- خط مشی صدا و سیما، ماده ۵۸: جلب مشارکت عمومی مردم جهت همکاری در گسترش برنامه‌های تولیدی و برحذر داشتن آنان از زندگی مصرفی و تجملی.

حاضر آنچه برایشان مهم است، پول است و دیگر جنگ و جبهه را فراموش کرده‌اند، (البته به شرطی که لحظه‌ای در آن حضور می‌داشتند!!!) بجز معدود فیلمهایی که دربارهٔ دفاع مقدس ساخته شده است بقیه به آرتیست‌بازی و... پرداخته‌اند. و به قول یک جانباز سرافراز «اگر در یکی از این فیلم‌ها یک دقیقه از واقعیت جنگ و جبهه به نمایش گذاشته شود باید از کارگردان آن تشکر کرد.»

متأسفانه در فیلمهای سینمایی، شهیدان فراموش شده‌اند؛ شهیدانی که قطره قطرهٔ خونشان بخاطر حفظ و پاسداری از آیه آیهٔ قرآن به زمین ریخته شد و حتی در تلویزیون کمتر فیلمهای مربوط به شهدا و جانبازان پخش می‌شود.^۱

✽ جهان غرب به ویژه آمریکا و ژاپن با ساختن فیلمهایی از اشخاص مورد نظر خود در رشته‌های مختلف اعم از ورزشی و غیره به تبلیغات گسترده در راستای اهداف خود در جهان دست می‌زنند^۲، در مقابله با آنها، فیلمسازان ما چه کرده‌اند؟

جامعهٔ هنری و سینمایی ما را چه شده است؟ در «ایران قهرمان» با وجود این همه قهرمان در طول تاریخ و عصر حاضر، به طور جدی شاهد ساخت فیلم در زمینه

۱- خط مشی صدا و سیما، ماده ۴۶: ارج نهادن به فضیلتها و فداکاریها و زنده نگاهداشتن خاطره غرورآفرین شهیدان اسلام و جانبازان انقلاب که سازنده و تداوم بخش انقلاب اسلامی بوده و بر تارک افتخارات اسلامی ایران می‌درخشند.

۲- امام خمینی(ره):

✽ مسأله تبلیغات یک امر مهمی است که می‌شود گفت که در دنیا در رأس همهٔ امور قرار گرفته است و می‌توان گفت که دنیا بر دوش تبلیغات است.

✽ سلاح تبلیغات برنده‌تر از کاربرد سلاح در میدانهای جنگ است باید از اسلحه تبلیغات آنها (دشمنان اسلام) بیشتر ترسید و متأسفانه ما در این زمینه ضعیف هستیم.

✽ ما تبلیغاتمان در خارج بسیار ناقص است، اشخاصی که از خارج می‌آیند اینجا و با من ملاقات می‌کنند همه از این مطلب شکایت دارند....

✽ تبلیغات در رأس امور است و هر روز باید حجمش زیادتر گردد. امروز ما در مقابل تمام دنیا ایستاده‌ایم، لاقلاً باید تبلیغات خودمان سالم باشد و تبلیغات صحیحی داشته باشیم.

✽ ما که می‌گوییم انقلابمان را می‌خواهیم صادر کنیم نمی‌خواهیم با شمشیر باشد بلکه می‌خواهیم با تبلیغ باشد. تبلیغات باید بر اساس معنویات باشد.

زندگی این قهرمانان نیستیم.^۱ در صورتی که مؤثرین ابزار تبلیغاتی فیلم است.^۲
✿ چند سال پیش که تلاوت قاری خردسال مشهدی - جواد فروغی - (که اکنون از قاریان جوان این مرز و بوم است) از تلویزیون پخش می‌شد، چه بسیار کودکانی که مجذوب آوای دلنشین قرآن شده و از همان کودکی، «قرآنی» می‌شدند و چه بسیار والدینی که فرزندان خود را به سوی قرآن رهنمون شدند.

بجا بود از این قهرمان کوچک که همه و همه مجذوب تلاوت دلنشین او بودند
فیلمی ساخته می‌شد؛ اگر چه ساختن «کلاه قرمزی» به صرفه‌تر بود!
✿ در حالی که در مراسم استقبال از فیلمسازی که نسبت به ارزشهای اخلاقی اسلامی و حتی ایرانی بی‌اعتناست^۳ و «فرانسه را خوب می‌داند، همه و همه‌اش را خوب^۴» دوربین‌ها حضور پیدا می‌کنند و استقبالی چشمگیر بر پا می‌شود. اما هنگامی که نفر اول مسابقات بین‌المللی حفظ یا قرائت قرآن از مالزی، عربستان یا سوریه برمی‌گردد...!

شرق را از خود بر تقلید غرب
ای به تقلیدش اسیر آزاد شو
باید این اقوام را تنقید غرب
دامن قرآن بگیر آزاد شو^۵
شاید افرادی ذکر این مثال‌ها را در فصل «جامعه قرآنی» بی‌ربط بدانند اما این‌ها مواردی از بی‌توجهی نسبت به نص آیات الهی به‌شمار می‌رود.

-
- ۱- اگر چه وظیفه همگان است که از معدود فیلمسازی که در این زمینه مخلصانه تلاش کرده‌اند، سپاس و قدردانی لازم را به عمل آورند.
  - ۲- امام خمینی (ره): اگر ما در تبلیغ قصور کنیم، اگر ما در گفتن شعر و نثر و همه نحو نوشتن و گفتن قصور کنیم، ما مدیون نسل‌های آینده هستیم.
  - ۳- امام خمینی (ره): باید کسانی که فیلمسازند، باید معلوم بشود که اینها چکاره‌اند؟ چه جوری بوده‌اند؟ وضع روحی‌شان، وضع زندگی‌شان، وضع معاشرتهایشان قبلاً چه جور بوده است؟ آیا تحول حاصل شده برایش، تحول روحی یا اینکه باز همان ته مانده سفره شاه هست در قلب‌هایشان.
  - ۴- سخنان فیلمساز مورد نظر در فرودگاه مهرآباد تهران، هنگام ورود به ایران اسلامی.
  - ۵- اقبال لاهوری.

راهکارها چه می‌توانند باشند؟

✓ چه زیباست بجای پخش سمبلیک قرآن قبل از اذان (آن هم تلاوتهای تکراری از اشخاص خاص)، تلاوت کودکی خردسال پخش شود تا در روح پدر و مادرها و کودکان بیشتر مؤثر باشد.

✓ ساخت فیلم‌های داستانی یا سینمایی از زندگی قهرمانان خردسال و خانواده‌هایشان که در عرصه‌های قرآنی حضور دارند، گام بسیار مؤثری است که قرآن را در جامعه از مہجوریت خارج سازد.

✓ مہمتر از همه علاوه بر گسترش قرآن در همه شبکه‌های تلویزیون، افتتاح یک شبکه سراسری قرآن ضروری به نظر می‌رسد که در همه زمینه‌های علوم قرآنی هنرمندان مؤمن و با سلیقه، به انجام وظیفه در قبال قرآن و جامعه بپردازند.

✓ دیگر آنکه مراکز فرهنگی و دانشگاهی کشور باید بیشتر قدر «خودی‌ها» را بدانند. آیا حتماً باید دانشگاهی از انگلستان به «علم‌الهدی» دکترای افتخاری بدهد؟!

✓ جای تأسف است در جامعه‌ای که سخن از تأسیس «دبیرستان موسیقی» به میان می‌آید و زمینه‌های تأسیس «مدرسه‌های فوتبال» فراهم می‌شود حتی کمترین سخنی درباره تأسیس «مدرسه قرآن» به میان نمی‌آید.

✓ در آخر باید خاطر نشان ساخت، در جامعه‌ای که فضای بازتر سیاسی آنرا فرا خواهد گرفت؛ در آن افرادی با سوء استفاده از آن فضا بیشتر با استفاده از مطبوعات^۱ در اذهان جوانان این مرز و بوم «تردیدافکنی» و «ایجاد شبه» در مسایل اعتقادی خواهند کرد. البته تردیدی که میوه‌اش تحقیق و در پی آن تحصیل علم و تثبیت به ارمغان آورده شود خوب است ولی در این بین «توطئه»هایی طراحی می‌شود که

۱- امام خمینی (ره) : اگر چنانچه مطبوعات اصلاح بشود، رسانه‌های گروهی اصلاح بشود، یک جامعه اصلاح می‌شود.

* انتقادات در این بخش بر اساس ماده نهم خط مشی صدا و سیما مصوب مجلس شورای اسلامی، مورخ ۶۱/۴/۱۷ می‌باشد: پذیرش انتقادات و نظرات سازنده مردم و ایجاد رابطه متقابل با جامعه و منظور داشتن این وسیله بصورت جزیی از کل نظام اجتماعی جهت غنی کردن برنامه‌ها و نفی تأثیر یک جانبه.

همگان باید در برابر آن واکنش نشان دهند. پرواضح است که اگر جوانان به مبانی مستحکم اعتقادی مسلح نباشند، خواهند رفت. که این امر بدون خارج کردن قرآن از مهبجوریت امکان ناپذیر است.

دشمنان قسم خورده انقلاب اسلامی به این نتیجه رسیده‌اند که انقلاب را از راه‌های نظامی و غیره نمی‌توان به زانو درآورد، بنابراین از راه فرهنگی که فساد اخلاقی، بی‌بندوباری و مهمتر از همه تردیدافکنی در مسائل دینی است وارد شده و به میدان آمده‌اند.

اگر واقعاً «قرآن» را به صحنه نیاوریم و در جامعه فرهنگ قرآن حاکم نشود، جوانان ما پاسخی به تردید افکنی‌ها نخواهند داشت.

بهتر است بجای پاره‌ای از سرگرمی‌ها - همچون سمینارها، جشنواره‌ها، هزاره‌ها و ... - به مطالعه عمیق در تربیت زیربنایی‌ترین پروژه‌های این مملکت - کودکان، نوجوانان و جوانان - پردازیم.

«... سنگینی بار مسؤولیت بر دوش روحانیت است که می‌بایست این خلأ را پر کند و به آنهایی که می‌خواهند قرآن بیاموزند، راه صحیح ارائه دهد. چرا که همه منحرفین از روی عمد و غرض ورزی، دشمن اسلام و دولت اسلامی نشده‌اند، بلکه بسیاری که شاید اکثریت آنها را تشکیل می‌دهند، در اثر اشتباه و تعلیمات و تلقینات غلط به این راه کشانده شده‌اند و متأسفانه گاهی بعضی از اینها در گذشته مورد تأیید بعضی از روحانیون هم واقع گردیده‌اند.»^۱

۱- استاد محمدتقی مصباح یزدی، معارف قرآن، ص ۷.

منابع

- ۱- قرآن کریم .....
- ۲- نهج البلاغه .....
- ۳- تفسیرالمیزان ..... علامه سیدمحمدحسین طباطبایی
- ۴- وحی و نبوت ..... استاد شهید مرتضی مطهری
- ۵- شناخت قرآن ..... آیت الله العظمی سید ابوالقاسم خویی
- ۶- معارف قرآن ..... استاد محمدتقی مصباح یزدی
- ۷- اخلاق در قرآن ..... استاد محمدتقی مصباح یزدی
- ۸- قاموس قرآن ..... سیدعلی اکبر قرشی
- ۹- قرآن از دیدگاه ۱۱۴ دانشمند جهان ..... محمد مهدی علیقلی
- ۱۰- آداب تلاوت قرآن ..... ابوالفضل علامی
- ۱۱- درباره حفظ قرآن کریم ..... سیدباقر قبانچی
- ۱۲- آداب تعلیم و تعلم در اسلام ..... دکتر سیدمحمدباقر حجتی
- ۱۳- راهنمای همسران جوان ..... محمدعلی سادات
- ۱۴- با فرزندان در سایه قرآن ..... ابراهیم مظاهری
- ۱۵- ره توشه راهیان نور ..... حمید ملکی
- ۱۶- قرآن در ادب پارسی ..... عبدالکریم بی آزار شیرازی
- ۱۷- مصاحبه با خانواده وزیر ..... عرب مختاری
- ۱۸- آرشیو مطبوعات .....

فهرست

مقدمه	۵
<hr/>	
بخش اول	
۱- آشنایی با نونهالان قرآنی	۱۱
دانشگاه الهی	۱۱
خادمان و مبلغان قرآن	۱۴
بی نظیرترین حافظان جهان	۱۶
۲- توانائی‌ها و روشها	۱۷
غنچه نوشکفته	۱۷
گل‌های قرآنی	۱۷
حافظه شگفت‌انگیز بشر	۲۶
آنچه لازمه حفظ قرآن است	۲۷
روشهای حفظ قرآن	۲۷
روشهای ارائه برنامه	۲۸
مفاهیم قرآنی	۳۲
۳- سفرها	۳۳
تنها جایزه	۳۳
حضور در بعضی محافل قرآنی	۳۴

۴۳	۱- در پیشگاه عظمت قرآن
۴۳	دریای بی پایان
۴۸	اعجاز قرآن
۵۵	۲- بر ساحل نور
۵۶	فضیلت قرائت قرآن و آداب آن
۷۰	مقام قاری و حافظ قرآن
۷۵	قرآن
۷۷	۳- خانواده قرآنی
۷۷	تزلزل بنیان خانواده
۷۸	خانواده در اسلام
۷۸	نخستین گام در راه تربیت فرزندان
۸۰	قرائت قرآن در خانه
۸۲	بحران هویت
۸۵	۴- جامعه قرآنی
۸۵	دور ماندن از قرآن
۸۶	مهبجوریت قرآن، سرآغاز انحطاط مسلمین
۸۹	قرآن، پاسخگوی همه سؤالات بشر
۹۰	زیبایی های قرآن
۹۱	قرآنی کردن جامعه
۹۲	تبلیغات قرآنی در جامعه

خرد و سبأ الثمیرین دانستیمند

حسین صالح

لیس (لیس) لایفوسان الی ما سبعی لایس (لیس) لایفوسان الی ما سبعی
 لایس (لیس) لایفوسان الی ما سبعی لایس (لیس) لایفوسان الی ما سبعی

لیس (لیس) لایفوسان الی ما سبعی لایس (لیس) لایفوسان الی ما سبعی
 لایس (لیس) لایفوسان الی ما سبعی لایس (لیس) لایفوسان الی ما سبعی

از همین نویسندہ منتشر شدہ است

مقام معظم رهبری

وقتی قرآن وارد جامعه می شود حضور قرآن خلوت خود را به کامها می چشاند. امروز قرآن در کشور ما سیطره دارد. قدم اول، یادگرفتن متن قرآن است، این باید روز به روز زیاد بشود اگر بخواهیم. همه، قرآن را یاد بگیرند، عده ای باید در اوج قرار بگیرند مثل همه چیز دیگر همین طور که اگر بخواهید ورزش، همگانی بشود، بایستی عده ای قهرمان را جلوی چشم مردم نگه دارید.

روزنامه کیهان ۷۷/۹/۲

انتشارات مرکز فرهنگی شهید مدرس

شابک ۹۶۴-۹۱۵۶۸-۵-۲ ISBN 964-91568-5-2

به مناسبت بیستمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران

